

**BALSUOK UŽ LIETUVOS VALSTIEČIŲ
IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA**

Mūsų sąrašo Nr. 9

Gegužės 11 d.
PREZIDENTO RINKIMAI

Gegužės 25 d.
EUROPOS PARLAMENTO RINKIMAI

**Žemei
Žmogui
Lietuvai**

UŽ ŽEMĘ IR ŽMOGŲ: LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGOS SPECIALUS RINKIMŲ LEIDINYS 2014

Bronis Ropė: Negaliu taikstyti su betvarke Lietuvoje. Noriu taisyti sistemą, bet neketinu jos griauti

Nuotr. aut. I.Gelūnas/15min.lt

B. Ropės rinkimų programą skaitykite 17 psl.

„Mano programa yra labai ambicinga, kai kuriose srityse net revoliucinė. Aiškiai einu prieš liberalią daugelio kandidatų srovę. Tačiau aš nesūlau griauti sistemos, o noriu ją taisyti demokratiniu keliu. Jokio Konstitucinio teismo naikavimo, proporcinės rinkimų sistemos griovimo mano programoje nėra. Tačiau joje yra, pvz., visų šilumos ūkio sistemų grąžinimas viešajam sektoriui, aiški pozicija dėl Visagino AE projekto nutraukimo, derybos dėl žemės pardavimo politikos keitimo ES mastu. Aš siūlau ne žodžiais, o realiais skaičiais ir įstatymais didinti savivaldos teises ir priskirti jai prievolę rinkti mokesčius ir rūpintis žmonių gerove. Mūsų partija (LVŽS) inicijavo referendumą dėl Visagino AE ir žemės klausimo, atėjo laikas įrodyti, kad žmonių parašai kažką reiškia ir gali tapti politikos pagrindu. Tam visai nereikia jokie radikalizmo“ – savo programą pristatydamas kalbėjo Bronis Ropė – LVŽS kandidatas 2014 m. Prezidento ir Europos Parlamento rinkimuose.

Tiksas – tinkamas Lietuvos atstovas Europos Parlamente 6 psl.

Kodėl savivalda – amžina centrinės valdžios podukra? 9 psl.

Tik negyvos žuvis plaukia pasroviui 12 psl.

Kodėl žalieji yra skirtingų spalvų? 15 psl.

Referendumas: ar Žemė yra prekė? 16 psl.

2 LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGOS KANDIDATAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ

Lietuva – turi likti sveikiausia, žaliausia Europos šalis.

Lietuva turi tapti Europos kultūros ir turizmo traukos centru, jei mūsų valstybės ateities vizijos centre bus kultūros puoselėjimas, žmogaus ir gamtos darna.

01 RAMŪNAS KARBAUSKIS

LVŽS pirmininkas. Ūkininkas ir politikas. „Agrokoncerno“ grupės prezidentas. 1997-2001 m. Lietuvos valstiečių partijos pirmininkas. Jauniausias Seimo narys, išrinktas 1996 m., nuo 2000 m. iki 2001 m. – Seimo pirmininko pavaduotojas. Lietuvos šaškių federacijos prezidentas. Šiaulių rajono jaunimo centro steigėjas, kultūros ir švietimo mecenatas.

02 BRONIS ROPĖ

Ignalinos rajono meras, viešosios politikos ir vadybos profesionalas, vienas iš Lietuvos Savivaldybių asociacijos lyderių, sėkmingo daugiabučių namų renovacijos modelio autorius, Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžios kongreso narys, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos kandidatas LR Prezidento rinkimuose.

Visos iš ES fondų bei mokesčių mokėtojų lėšų finansuojamos įstaigos ir organizacijos, subsidijuojamos verslo įmonės turi būti sveiko ir aplinkai draugiško gyvenimo būdo pavyzdžiu.

Kartu su kitomis valstybėmis Lietuva turi siekti ES žemės rinkos politikos peržiūrėjimo – laisvo kapitalo judėjimo principas negali būti besąlygiškai taikomas žemės ūkio paskirties žemei.

03 MINDAUGAS MACIULEVIČIUS

Europos ekonominių ir socialinių reikalų komiteto narys, ketvirtus metus aktyviai ginantis Lietuvos žemdirbių ir kaimo interesus Europoje, vienas iš Lietuvos kooperacinio judėjimo lyderių. Bendromis pastangomis su žemdirbiais inicijavęs mobiliuosius ūkininkų turgelius Lietuvos miestuose. 8 metus buvo aktyvus Airijos lietuvių bendruomenės narys.

04 DAINIUS KEPENIS

Sveikatinimo politikos plėtros pradininkas ir lyderis Lietuvoje. Lietuvos sveikuolių sąjungos prezidentas. Palangos Sveikatos mokyklos kūrėjas ir vadovas. Mokykloje apsilankė apie 30 000 žmonių iš 15 pasaulio šalių. Daugelio projektų ir iniciatyvų autorius. Siekia, kad Lietuvos sveikatos sistema būtų reformuota, taupytų pinigus ir skatintų sveiką gyvenimą.

Turi būti nutraukta ūkininkų diskriminacijos politika ES dėl išmokų.

Lietuvai kaip ir bet kuriai kitai ES valstybei turi būti leista pasiskelbti laisva nuo genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) teritorija.

05 ANDRIEJUS STANČIKAS

Lietuvos žemdirbių lyderis, nuo 2011 m. – Žemės ūkio rūmų pirmininkas. Aktyvus Lietuvos interesų gynėjas Briuselyje, derybų ir protesto veiksmų organizatorius. Plungės rajono ūkininkas ir politikas, žemės ūkio kooperatinės bendrovės „Pieno gelė“ vadovas. 11 vaikų tėvas.

06 JONAS JARUTIS

Kupiškio rajono meras, aktyviai dalyvaujantis ES savivaldos politikoje. Inicijavo rajono paskelbimą pirmąja Lietuvos teritorija, laisva nuo GMO. Pedagogas. Nuo 2000 metų renkamas Kupiškio rajono savivaldybės tarybos nariu. Aktyvus „Sąjūdžio“ dalyvis. Keliautojas, sportininkas. Kilęs iš Vieksnių, Mazeikių rajono.

ES turi įvesti gyvulinės kilmės produktų, augintų naudojant GMO pašarus, privalomąjį ženklimą.

Aktyviai ginti Lietuvos ir ES interesus derybose dėl laisvos prekybos sutarties su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis.

07 VIKTORAS PRANCKIETIS

Žemės ūkio politikos profesionalas, mokslų daktaras. Nuo 2008 m. Lietuvos žemės ūkio universiteto (dabar A. Stulginskio universiteto) Agronomijos fakulteto dekanas. Aktyvus sodininkas. TV laidų rengėjas, aktyvus bendruomeninėje veikloje. Lietuvos agronomų sąjungos valdybos narys. Kilęs iš Kelmės rajono.

08 POVILAS ŽAGUNIS

Nuo 2004 m. Panevėžio rajono meras. Europos Regionų komiteto tikrasis narys ir Panevėžio regiono plėtros tarybos pirmininkas (nuo 2011 m.). Lietuvos savivaldybių asociacijos viceprezidentas (2007-2011 m.). Ilgametis LVZS Panevėžio rajono skyriaus pirmininkas, Panevėžio kolegijos tarybos narys. Baigė Lietuvos žemės ūkio akademiją, inžinierius – hidrotechnikas.

Sveiko lietuviško maisto gamintojas, gyvenantis kaime darnoje su gamta ūkininkas turi stiprinti ryšius su vartotojais mieste ir jo produkcija turi būti patraukli kainos ir kokybės prasme.

Kooperacija yra svarbiau nei globali konkurencija.

09 VIRGINIJA VINGRIENĖ

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos tarnautoja, dirbanti su ES Žemės ūkio politika. Aktyvi gamtosaugininkė, žalioji, viena iš Susivienijimo Žali.lt steigėjų ir vadovių, Lietuvos orchidėjininkų draugijos narė. Baigė agronomijos mokslus Vokietijoje ir Lietuvoje. Kilusi iš Druskininkų rajono.

10 JONAS VILIONIS

Vienas iš Lietuvos žemdirbių lyderių. Ūkininkas ir įmonių vadovas. Prienų rajono tarybos narys, kooperatyvo „Lietuviškas pienas“ pirmininko pirmasis pavaduotojas, Žemės ūkio rūmų tarybos narys. Nuo 2006 m. Lietuvos pieno gamintojų asociacijos pirmininkas.

Turime koreguoti ES subsidijų, viešųjų pirkimų, importo, konkurencijos politiką tam, kad vietos rinkose būtų daugiau vietos produktų.

Turime atsisakyti perdėtų sterilumo reikalavimų natūralaus maisto gamintojams.

11 SIGITA KRIAUCIŪNIENĖ

Trijų vaikų mama, Lietuvos sveikuolių sąjungos viceprezidentė, sveiko gyvenimo propaguotoja, pasirinkusi sveiką ir aktyvų gyvenimo būdą bei mokanti sveikos gyvensenos principų kitus. Rengia respublikinius sveiką gyvenseną skatinančius renginius, vasaros stovyklas šeimoms ir jaunimui, seminarus visoje Lietuvoje. Gyvena Ukmergėje.

12 TOMAS TOMILINAS

Socialinės politikos ekspertas, aktyvus visuomenininkas, žaliasis, mažiausiai uždirbančių žmonių profesinių sąjungų kūrėjas ir konsultantas. Politikos mokslų ir Europos Sąjungos administravimo magistras. Įvairių organizacijų ir socialinių projektų iniciatorius. Vilnietis, šiuo metu gyvenantis kaime. 3 vaikų tėvas.

4 LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGOS KANDIDATAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ

Inicijuosime ambicingą ES politiką maisto išmetimo mažinimo srityje.

Sieksime, kad Europos Parlamentas ir vadovų taryba priimtų poziciją dėl klimato ir energetikos politikos po 2020 m.

13 VAIDOTAS BUTKEVIČIUS

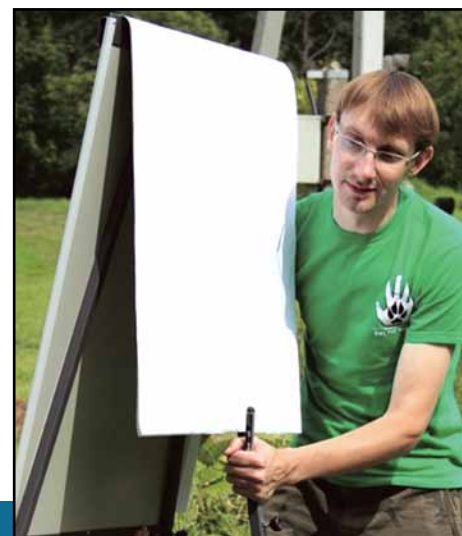
Pedagogas, Biržų „Atžalyno“ vidurinės mokyklos direktorius. Kaimo bendruomenės kūrėjas. Vienas iš Biržų rajono vietos veiklos grupės steigimo iniciatorių. Vykdo jaunimo užimtumo projektus. Tautodailininkas. Jo sukurtos medžio skulptūros ir paminklai puošia įvairias Biržų ir Biržų rajono vietas. Lietuvos keliautojų sąjungos narys.

14 JUOZAS DAPŠAUSKAS

Žinomas visuomenininkas, Seimo paskelbtų 2013-ųjų – Sveikatingumo metų iniciatorius, apžvalgininkas, www.tikiu.lt redaktorius. Nuo 14 metų žingsnis po žingsnio, keisdamas mitybą, įpročius, sportuodamas ir taip vis labiau pažindamas sveiką gyvenimo būdą, nebegalėjo likti abejingas mūsų šalyje įsigalėjusiai ydingai sveikatos politikai.

Turi būti numatyti ambicingi ir nacionaliniu lygiu privalomi tikslai dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimo, atsinaujinančios energetikos skatinimo ir energijos efektyvumo didinimo.

Siekti, kad ES galutinai atsisakytų bet kurios paramos branduoliniams projektams Europoje, išskyrus senų jėginių uždarymą.

15 ANTANAS BAURA

Žemės ūkio politikos profesionalas, agronomas. 2000-2004 ir 2008-2012 metais LR Seimo narys, aktyvus Anykščių rajono visuomenės veikėjas, įvairių įmonių ir organizacijų vadovas, rajono mero patarėjas. Ūkininkauja kartu su sūnumi.

16 ANDREJUS GAIDAMAVIČIUS

Žinomas gamtininkas (miškininkas, biologas, geologas), LVŽS GMO ir maisto politikos komiteto pirmininkas, Lietuvos žaliųjų judėjimo tarybos narys. Andrejaus ir jo bendraminčių pastangomis Lietuvoje niekada nebuvo GMO pasėlių. Šimtų straipsnių ir mokslinių publikacijų autorius. Kilęs iš Labanoro, Švenčionių rajono.

Lietuvos energetinė nepriklausomybė turi būti grindžiama pažangiausia, pigiausia, daugiausiai darbo vietų ir mokesčių pajamų kuriančia žaliaja energetika kartu su suskystintų dujų terminalu.

Lietuva turi siekti privalomo poveikio aplinkai skalūnų dujų tyrimo, žvalgybos ir gavybos projektams Europos Sąjungoje.

17 RAIMONDA SUTKAITIENĖ

Trijų vaikų mama, Suvalkijos krašto verslininkė, Santakos kaimo bendruomenės pirmininkė, Kalvarijos savivaldybės bendruomenių asociacijos pirmininkė, Informacinių regioninių portalų Lietuvosgidas.com įkūrėja. Viena iš kaimo bendruomenių lyderių, besipriešinančių nekontroliuojamai danų kiaulininkystės plėtrai, Vyriausybės darbo grupės narė.

18 KĘSTUTIS MAŽEIKA

Žemės ūkio mokslų daktaras. Dirba Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Karjeros centro vadovu, LSMU Veterinarijos akademijos užkrečiamųjų ligų katedros lektorius, jaunas ūkininkas. Aktyvus visuomenininkas, LVŽS Marijampolės skyriaus pirmininkas. Marijampolietis.

ES parama turi siekti, kad verslas ir darbo vietos kurtųsi ten, kur žmonės gyvena, o mažiausiai uždirbančių pajamos būtų ne žemesnės kaip 60 proc. vidutinio šalies atlyginimo.

Turime siekti bendro ES standarto, kad mažiausiai 10 proc. sveikatos biudžeto būtų skiriama ligų profilaktikai ir prevencijai

19 RŪTA ČEPIENĖ

Dirba Lietuvos žmonių su negalia sąjungos filialo Vilniaus neįgaliųjų dienos centre socialine darbuotoja. Organizuoja socialinius, kultūrinius renginius, lanko ligonius, senjorus namuose, ligoninėse, slaugos centruose. Dalyvauja sutrikusios raidos vaikų ugdymo projekto kūrime. Dirba žurnalistinį bei leidybinį darbą.

20 ANDRIUS KASPARAVIČIUS

Aktyvus lietuvių emigrantų bendruomenės Londone narys, IT specialistas, vienas iš Atviro Kodo Lietuvai asociacijos steigėjų. E-demokratijos idėjų skleidėjas, telkiantis aktyvios visuomenės pajėgas Lietuvos reikalų sprendimui. Kilęs iš Raseinių.

Lietuva atsilieka ES dėl daugelio socialinių rodiklių – vaikų ligos, savižudybės, skurdas – privalome grąžinti Vyriausybės, atskirų ministerijų atsakomybę už socialinių rodiklių gerinimą.

Būtina taisyti įvairių reformų, gamybos, prekybos ir vartojimo reguliavimą taip, kad aplinkai draugiška veikla (rūšiavimas, viešo transporto naudojimas ir t.t.) būtų ekonomiškai naudingi žmogui.

21 ARMINAS MOCKEVIČIUS

Aktyvus visuomenininkas, blaivybės, sveikos gyvensenos idėjų skleidėjas. Dirba Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamente. „Visuotinio bėgimo už blaivią Lietuvą“ pradininkas, blaivių jaunimo vakarėlių rengėjas, LVZS Vilniaus skyriaus pirmininkas. Kilęs iš Marijampolės.

22 VITALIJUS BALKUS

Nepriklausomas publicistas, visuomenininkas, rašantis ekonomikos, darbo santykių, vartojimo ir aplinkosaugos temomis. Išleido knygą „Kas mus žudo“, kurioje atkleidžiamos maisto pramonės tamsiosios pusės ir prekybininkų piktnaudžiavimai. Kilęs iš Vilniaus.

Jeigu tiki, kad Lietuva turi likti natūraliausia, sveikiausia, švariausia Europos šalis, kur žmogaus ir gamtos darna kuria dvasiškai ir materialiai turtingą visuomenę,

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos veiklos

prisijunk prie

lvzs.lt/anketa

Pasinaudok teise skirti 1 proc. pajamų mokesčio Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai iki gegužės 1 d.

PAREMK MŪSŲ POLITINES KAMPANIJAS

iki 40 lt
Tokia suma galima pervedi į abiej rinkimines sąskaitas, deklaruoti nieko nereikia.

virš 40 lt
Reikia deklaruoti savo ir šeimos narių 2013 m. pajamas ir turtą. Suma negali viršyti 22 320 Lt vienam kampanijos dalyviui bei 10 proc. asmens 2013 m. pajamų.

Norint paremti Europos Parlamento rinkiminę kampaniją: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga
Įm.k. 195724474
LT51 4010 0510 0183 7628

Norint paremti Bronio Ropės rinkiminę kampaniją: Bronis Ropė
LT46 4010 0510 0189 6015

Mokėjimo paskirtis: auka ir mokėtojo asmens kodas.

Remti gali tik fiziniai asmenys Lietuvos Respublikos piliečiai.

Kilus klausimams prašome kreiptis tel. 860685573

ROPE

Tik kooperacija išgelbės smulkius bei vidutinius ūkininkus

Mūsų pašnekovas, o taip pat ir kandidatas į Europos Parlamentą nuo LVŽS Mindaugas Maciulevičius - tipiškas vidurinėsios kartos atstovas. Baigęs aukštąjį. Dirbęs Lietuvoje. Patyręs emigranto dalią Vakarų Europoje. Dabar keletą metų Mindaugas vėl gimtinėje, pasiryžęs „bent kažką“ pakeisti mūsų gyvenime. Į geresnę pusę, aišku. Ką ir kaip - klausime pašnekovo.

Gal pradėkime mūsų pokalbį nuo vienos labiausiai pavykusios Jūsų idėjos, įgyvendintos Lietuvoje – mobiliųjų ūkininkų turgelių.

Mobiliųjų ūkininkų turgelių idėja yra štai kokia: pačiam ūkininkui yra patogiau atvažiuoti kiek įmanoma arčiau vartotojo – pirkėjo. Tai tarpinis variantas tarp tradicinio turgaus, į kurį vartotojui reikia specialiai važiuoti, bei taip vadinamos kiemų prekybos, kurią anksčiau propagavo bobutės su pieno bidoinėliais. O dabar ūkininkai su savo produkcija vieną kartą per savaitę atvažiuoja į sutartą vietą.

Šis projektas – tai bendro darbo rezultatas, visų susitelkimo dėka: Žemės ūkio rūmų ir asocijuotų žemės ūkio organizacijų Žemės ūkio rūmuose. Be to, prie to geranoriškai prisidėjo ir Vilniaus bei Kauno miesto savivaldybės. Susitarėme ir su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba: bendromis pastangomis buvo užtikrinta, kad maisto produktai būtų saugūs ir pateikti vartotojui tik priimtiniu būdu.

Tačiau, be jokios abejonės, svarbiausia – tai pačių ūkininkų parama. Iki starto aš keturis mėnesius važinėjau iš rajono į rajoną ir agitavau ūkininkus: pradėkite patys perdirbti savo produkciją ir parduokite ją tiesiai galutiniam vartotojui. Anksčiau apie tai sklandė daug įvairių mitų: nepavyks, sužlugdys valdžia ir t.t. Todėl buvo be galo sunku rasti tuos pirmuosius drąsuolius. Tačiau labai aiškiai suvokėme - ūkininkų produkcija yra labai paklausmi miestuose.

Bet juk turgus – tai ne tik pirkimo ar pardavimo sandoris. Tai visų pirma – natūralus ir nuosirdus žmonių bendravimas.

Būtent, mūsų turgeliai tapo savotišku ryšiu tarp kaimo ir miesto, atsirado bendravimas ir savitarpio supratimas. Miesto žmonės, atėję apsipirkti turgelyje, gali tiesiogiai pasišnekučiuoti su pačiu ūkininku ar su jo atstovu. Išsakyti savo pageidavimus, lūkesčius. Tuo pačiu pasidomėti, kaip ir kas yra auginama, kaip, kas ir iš ko gaminama. Ūkininkui tai irgi svarbu: kokių maisto produktų labiau pageidauja miestiečiai? Taip bet kokia gamyba prisitaiko prie vartotojų lūkesčių. O tokie pokalbiai prie ūkininkų furgonėlių vėliau neretai prasitęsia, miestiečiams apsilankant ūkiuose.

O kaip prekybos centrai, kokia jų reakcija į tokius konkurentus?

Mes nekonkuruojame su prekybos centrais, nes neretai mūsų turgeliai įsikuria šalia jų. Prieš keletą metų pradėjome bendradarbiauti ir su vienu prekybos centru, kartu sukūrėme specializuotą skyrių, kuriame prekiaujama mūsų kooperatyvo gamintojų pagamintais produktais. Tai vėlgi labai pasiteisino, nes ūkininkui važiuojant prekiauti į turgelį, dar užvežti užsakytus produktus į konkrečią parduotuvę nėra sudėtinga, tačiau taip padidėja jo pardavimai ir žemdirbio veikla tampa rentabilesnė. Aišku, tie kiekiai nėra dideli, o, esant didesniam prekių poreikiui, jau reikia kooperuoti.

O svarbiausias mūsų pasiekimas – bendrai sukurtos darbo vietos kaimo vietovėse, ten, kur jų labiausiai trūksta. Apskaiciavome – per šiuos penkerius metus jų sukurta jau netoli tūkstančio.

Be to, žvalgomės į lietuvių bendruomenės užsienyje, juk ten prekiauti kaimiška produkcija būtų išties svarbu ir patrauklu. Aš pats, tiek metų išgyvenęs Airijoje, puikiai suprantu, kokį poreikį tradiciniams maisto produktams yra išsaugoję emigrantai.

Ir jei būtumėte išrinktas Europos Parlamento nariu...

Kandidatuojau ne politikuoti, bet konkrečiai dirbti. Aš esu praktikas, turiu praktinę, o ne teorinę patirtį. Aš žinau, kas tai yra ryšys su asociacijomis, su pavieniais ūkininkais ir gamintojais. Reikia ieškoti ir rasti racionalių sprendimų, kompromisų. Juk nuomonių ir lūkesčių yra įvairių, bet rezultatas turi būti vienas, o sprendimas – tenkinti visus.

Ketverius metus atstovauju Lietuvos ūkininkams ir kaimo gyventojams Europos ekonominių ir socialinių reikalų komitete. Rengiamoje patariamąsias nuomones tiek Europos Parlamentui, tiek Europos Komisijai dėl jų inicijuojamų ar priimamų sprendimų. Gaila, ne visada į mūsų komiteto nuomonę yra įsiklausoma. Be to, iki šiol neturime europarlamentaro, kuris nuolat dirbtų Europos Parlamento Žemės ūkio komitete. Po Lisabonos sutarties ratifikavimo EP įgavo realias teisėkūros galias. Jau nebeužtenka vadovų ar ministrų bendro sprendimo. Reikia suderinti sprendimus su EP. Juk teisės aktai, kuriais vadovaujasi prižiūrinčios tarnybos, ne Lietuvoje kuriami, o Briuselyje.

Mindaugas Maciulevičius (dešinėje), kandidatas į Europos Parlamentą

Tai, apie ką jūs kalbate, yra „sena ir gera“ kooperacija...

Kooperacija Lietuvoje vangiau vystosi tik dėl mums būdingų istorinių priežasčių. Senesnės kartos žmonės prisimena kolūkius ir nelabai nori tikėti bendro darbo pridėtine verte. Tačiau palaipsniui ši situacija keičiasi ir, atsirandant vis daugiau jaunų žmonių, kooperacijos procesas įsibėgėja.

Manau, artimiausiu metu matysime daugiau kooperacijos apraiškų, o artėjantis pieno kvotų panaikinimas pienininkystės sektoriui turėtų labai aiškiai signalizuoti – laikas kooperuoti. Nes žaliavinio pieno supirkimo kainų prognozės tikrai nėra džiuginančios, bent jau trumpuoju periodu po kvotų panaikinimo. Juolab kad ES specialiai praplėtė gamintojų organizacijų rėmimo programą, įtraukdama į ją stambuosius pienininkus. Džiaugiuosi, kad atsiranda ir vaisių

kooperatyvų, kurie perdirba vaisius, gamina sultis ar džemus. Tai suteikia daugiau galimybių sodininkystės ūkiams. Matome daržovių sektoriaus bandymus kooperuoti, šiltnamių ūkiai pirmieji Lietuvoje įsisteigė gamintojų grupę.

Kooperacija ir kryptinė parama – tai vienintelis smulkiųjų ir vidutinių ūkių išsaugojimo garantas.

Mūsų ir ES pastangomis reikia sudaryti visas įmanomas galimybes vystyti lietuvišką kaimą. Emigrantus turėtų pasiekti natūralūs tradiciniai produktai iš Lietuvos kaimo. Emigrantai, beje, kaip ir Lietuvos smulkieji ūkininkai labiausiai laukia sumažintų reikalavimų, paprastesnės aplinkos, mažiau biurokratijos savo veiklai vystyti ir nori jaustis svarbūs – kaip sudėtinė valstybės dalis. Ir kurti mūsų valstybę kartu, kur teisės aktai ir institucijos ne trukdo, o padeda, gausinant bendrą gerovę visiems.

Kalbėjosi Renata Šukienė

Nuotraukoje Žemės ūkio rūmų pirmininkas Andriejus Stančikas su žmona ir vaikais

ŽEMĖS ŪKIO RŪMŲ PIRMININKAS ANDRIEJUS STANČIKAS:

Šiandien žemė yra neužkariaujama, o nuperkama. Kai žemė užkariauta, dar turime moralinę teisę ją atsikovoti. Bet kai ji nupirkta, tos teisės nebelyka. Jau daugelyje valstybių kalbama, kad žemės pardavimas yra kartu ir valstybės išlikimo klausimas. Ypač tokioms mažoms valstybėms kaip mes, kaip Latvija ir Estija. Tokiomis sąlygomis, kai yra didelė emigracija, laisvas kapitalo, žmonių judėjimas, užprogramotas tautos išnykimas. Prisiminkime, kokia Lietuva buvo didelė LDK laikais, kokia galinga... O kas beliko? *Pagal Respublika.lt*

Kas mes ir kodėl kandidatuojame į Europos Parlamentą

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS) patvirtino maksimalų kandidatų skaičių į Europos Parlamentą. 22 asmenų sąrašo lyderis – LVŽS pirmininkas Ramūnas Karbauskis. Antruoju numeriu kandiduoja ilgametis Ignalinos meras, Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžios kongreso narys Bronis Ropė, šiemet dalyvaujantis LR Prezidento rinkimuose. Sąjunga kelia tikslą turėti tris atstovus Europos Parlamente. LVŽS kandidatų į Europos Parlamentą sąrašą Nr. 9.

LVŽS pirmininko Ramūno Karbauskio teigimu, „Lietuva turi 11 ES Parlamento mandatų, tad privalome išsirinkti patriotiškus, Lietuvos žmonių interesams atsidavusius savo sričių profesionalus. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga siūlo kandidatus, kuriems nereikia mokytis dirbti. Jau šiandien mūsų žmonės kaip nevyriausybinių sektoriaus, savivaldos, profesinių bendruomenių lyderiai veikia Lietuvos ir ES politiką.“

Sąrašo jauną branduolį sudaro nepartiniai žmonės, pilietinės visuomenės lyderiai, turintys milžinišką patirtį Europos Sąjungos institucijų darbe, išmanantys ES teisėkūrą ir administravimą. Mūsų sąrašas jungia politikos ir administravimo profesionalus, jaunus verslininkus ir žemdirbius, aplinkosaugininkus, sveikuolius, akademinės bendruomenės lyderius. Trečiuoju numeriu įrašytas jau ketvirtus metus aktyviai ginantis Lietuvos žemdirbių ir kaimo interesus Europoje, Europos ekonominių ir socialinių reikalų komiteto narys, vienas iš Lietuvos kooperacinio judėjimo lyderių Mindaugas Maciulevičius. Bendromis pastangomis su žemdirbiais inicijavęs mobiliuosius ūkininkų turgelius Lietuvos miestuose.

Sąrašo ketvirtas numeris – Sveikuolių sąjungos prezidentas Dainius Kepenis. Kandidatų sąrašą taip pat kiti žymūs sveikatos ir sveikos gyvensenos plėtros praktikai: visuomenininkai – Lietuvos sveikuolių sąjungos viceprezidentė Sigita Kriaučiūnienė ir Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos narys Arminas Mockevičius, Seimo paskelbtų 2013-ųjų – Sveikatingumo metų iniciatorius, apžvalgininkas, www.tikiu.lt redaktorius Juozas Dapšauskas.

LVŽS sąrašą taip pat žinomi Lietuvos žalieji aplinkosaugininkai – tai Lietuvos žaliųjų judėjimo tarybos narys, žinomas gamtininkas Andrejus Gaidamavičius, buvusi asociacijos ŽALI.LT vadovė Virginija Vingrienė, Kalvarijos bendruomenių sąjungos vadovė Raimonda Sutkaitienė, žurnalistė Rūta Čepienė.

Būtent Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos lyderių pastangomis Lietuva priešinas geneti-

kai modifikuotų organizmų invazijai. GMO politika taps viena iš prioritetinių sričių, kuriose dirbs LVŽS atstovai Europos parlamente.

LVŽS sąrašą Lietuvos merai, aktyviai dalyvaujantys ES savivaldos politikoje – Kupiškio meras Jonas Jarutis bei Panevėžio rajono meras Povilas Žagunis. Socialinės politikos sritį sąrašą kuruos aktyvus visuomenininkas, profesinių sąjungų konsultantas, žaliasis, politologas Tomas Tomilinas, nepriklausomas publicistas ir rašytojas Vitalijus Balkus. LVŽS sąrašą taip pat švietimo politikos žinovas Vaidotas Butkevičius. Jaunų lietuvių emigrantų bendruomenę LVŽS sąrašą atstovaus Andrius Kasparavičius.

Vienas iš strateginių sąjungos tikslų – turėti Lietuvos atstovą EP Žemės ūkio ir kaimo plėtros komitete. ES Žemės ūkio politika formuojama Briuselyje, žemės ūkis ir kaimo plėtra sudaro daugiau nei trečdalį ES biudžeto, todėl visiškai nepriimtina, kad Lietuva kaip žemės ūkio kraštas neturi savo atstovo tokią svarbą turinčiame komitete. Mūsų partija savo kandidatų sąrašą turi bent 6 aukščiausio lygio žemės ūkio politikos profesionalus – tai Lietuvos Žemės ūkio rūmų pirmininkas Andrejus Stančikas, Europos socialinių reikalų komiteto narys Mindaugas Maciulevičius, A. Stulginskio Universiteto Agronomijos fakulteto dekanas Viktoras Pranckietis, Sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos Akademijos dėstytojas, mokslų daktaras Kęstutis Mažeika, Pieno gamintojų asociacijos vadovas Jonas Vilionis, ankstesnės kadencijos Seimo Kaimo reikalų komiteto narys Antanas Baura, LVŽS pirmininkas, ūkininkas Ramūnas Karbauskis.

Ramūno Karbauskio teigimu, dalyvaujame rinkimuose, nes norime įrodyti, kad Lietuva nėra Europos Sąjungos provincija. Privalome ryžtingai ginti savo nacionalinius interesus, turėti stuburą savo ES politikoje. Kita vertus, mūsų partijos keliama kandidatai puikiai išmano ir globalius iššūkius – pasaulinį maisto poreikio didėjimą, drastiškai kylančias maisto kainas, iškastinio kuro ribotumą, netolygaus pasaulio regionų vystymosi, klimato kaitos problematiką ir t.t.

Lietuvos sveikuolių sąjungos nariai dalyvauja rinkimuose į Europos Parlamentą

Lietuvos sveikuolių sąjunga yra nevyriausybinių skėtinė organizacija, sveikatingumo srityje dirbanti jau kelis dešimtmečius. Nors ir nebūdama politinė organizacija, neišvengiamai susiduria su politiniais procesais, įstatymų leidyba, LR Vyriausybės negebėjimu (tiksliau, nenoru) puoselėti sveikatingumo kultūros kaip esminės sąlygos žmonių gerovei. Situacija yra tikrai labai prasta – dvasinės, psichinės, fizinės ir visuomeninės sveikatos prasmėmis. Nenorime būti neigiamų duomenų sklaidėjais, tačiau juos ir taip visi žinome – kokiose srityse pagal visuminės sveikatos rodiklius esame dugne. Bet politinis elitas su valdančiais ir opozicija išsikelia visai ne tuos uždavinius.

Anot Prezidentės Dalios Grybauskaitės metinio pranešimo, mūsų padėtis nuostabi (suprantama, jos dėka) bei vis gerėja ir gerės, jei ir toliau niekas iš esmės nesikeis politiniame elite.

Nevyriausybiniams organizacijoms pabodo politikų kurtumas ir arogancija, politikai, viešpataujantys savo olimpe ir už mokesčių mokėtojų pinigų kvailiais išvadinantys jų darbdavius – rinkėjus. D. Grybauskaitė ne kartą buvo kviesta į LR Prezidento taurės „Lietuvos sveikuolis“ įteikimų ceremoniją, tačiau tam laiko neturėjo. 2013-ieji Lietuvoje buvo paskelbti Sveikatingumo metais, Prezidentė net tada neparodė, kad sveika gyvensena yra vienas iš valstybės prioritetų ir šalies saugumo garantų.

Net 250 nevyriausybinių organizacijų 2011 m. kreipėsi į D. Grybauskaitę, kad ji vetuotų alkoholio reklamos draudimo atšaukimą, sugrąžinimą, bet ji visiškai liko kurčia. Čia subliūškta teiginys, kad LR Prezidentas neturi galių, vykdo tik užsienio politiką. Galias turi, bet, esant galimybėms, jomis nesinaudoja, o jei naudojasi, tai tik ten, kur tikrai nevalia ir dar netinkamai.

Matydami politinę situaciją, mes, Lietuvos sveikuolių sąjungos nariai – Dainius Kepenis, Juozas Dapšauskas, Sigita Kriaučiūnienė, Arminas Mockevičius – sutikome būti įrašyti į Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos rinkimų į Europos Parlamentą sąrašą. Nepriklausydami partijoms, daugybę kartų beldęsi į įvairių partijų ir valdžios institucijų duris, bet neprisibeldę, nusprendėme, kad visi kartu galime keisti situaciją, kad šalis pagal sveikatos rodiklius būtų ne dugne, o galėtų didžiuotis savo sveikumu.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga vienintelė aiškiai formuluoja, kad sveika gyvensena yra prioritetas šalia kitų – švietimo, kultūros, švarios aplinkos, ekologijos, alkoholio ir tabako kontrolės. Manome, kad kitų partijų atstovai sutiks, jog šios sritys tikrai joms nėra aktualiausios, nors taip tikrai neturėtų būti. Tad šiuokart esame kandidatai į Europos Parlamentą Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos sąrašą, kuriame didelę dalį sudaro nevyriausybinių organizacijų atstovai.

Lietuvos sveikuolių sąjunga

A. Kubilius paduotas į teismą

Verslininkas, politikas Ramūnas Karbauskis ir jo valdoma bendrovė „Agrokonzernas“ kreipėsi į Vilniaus miesto apylinkės teismą, prašydami pripažinti, kad parlamentaro, konservatorių partijos lyderio Andriaus Kubiliaus teiginiai apie tai, jog R. Karbauskis bei „Agrokonzernas“ pasiduoda Rusijos įtakai ir veikia priešišškai Lietuvos interesams, neatitinka tikrovės ir žemina abiejų ieškovų reputaciją. Teismo prašoma iš A. Kubiliaus priteisti 300 tūkst. litų.

ŠMEIŽTO BANGA

„Pastaruoju metu iš A. Kubiliaus lūpų pasipylė kaltinimai man, neva aš esu prorusiškas, neva mano veikla yra pavojinga, kenkianti Lietuvos valstybei, už ką pagal mūsų šalies įstatymus yra baudžiama. Kaltinimas labai artimas kaltinimui Tėvynės išdavimu. Todėl šitoje situacijoje tylėti kaip politikas, kaip žmogus aš nebegaliu“, – sakė R. Karbauskis.

Pasak verslininko, A. Kubilius šį vasarį viename socialiniame tinkle, taip pat konservatorių interneto svetainėje bei, tikėtina, seminare „Modernios Lietuvos kūryba: minkštoji Rusijos sulaikymo strategija“ paskleidė žinią, neva R. Karbauskis ir jo verslas pasiduoda Rusijos įtakai ir veikia priešišškai Lietuvos valstybės interesams. Analogiški teiginiai nurodomi ir konservatorių sukurptame dokumente „Minkštoji Rusijos sulaikymo strategija“. Beje, šitame dokumente be jokių įrodymų Kremliaus agentais išvadinta ir daugybė kitų verslininkų, politikų, taip pat žiniasklaidos priemonės, kurios drįsta kritikuoti Briuselio vykdomą politiką.

SOLIDUS IEŠKINYS

Ieškiniu prašoma, kad R. Karbauskiui iš A. Kubiliaus būtų priteista 300 tūkst. litų, o bendrovei „Agrokonzernas“ – 1 litas. Verslininkas žada visus priteistus pinigus skirti kultūros rėmimui.

A. Kubilius R. Karbauskio prorusiškumo pasireiškimu vadina tai, kad šis aktyviai pasisakė prieš Visagino atominės elektrinės projektą. „Tačiau šitas projektas yra ekonomiškai neefektyvus. Aš taip suprantu, kad dėl tų pačių motyvų ir Rusija nutraukė atominės elektrinės statybas, nors buvo investavusi nemažai pinigų. Pateisinti tokį projektą labai sunku, kai žinai, kokios yra alternatyvos“, – vieną A. Kubiliaus argumentą atrėmė R. Karbauskis.

MINIA „PRORUSIŠKŲ“

A. Kubilius verslininką užsipuola ir dėl to, kad šis palaiko referendumo dėl draudimo pardavinėti žemę užsieniečiams idėją, o tai esą irgi yra prorusiškumo apraiška, konservatoriai yra net sudarę sąrašą prorusiškų žmonių.

„Reikia suprasti, kad tame sąrašė yra daugiau kaip pusė milijono Lietuvos gyventojų, pasisakiusių prieš Visagino atominės elektrinės statybą, 320 tūkst. tų, kurie pasirašė dėl žemės nepardavimo užsieniečiams. Kažkas turėjo pradėti kelti klausimą dėl atsakomybės. Atsakomybės yra per mažai, žmonės yra įbauginti“, – įsitikinęs R. Karbauskis.

REMTI KULTŪROS NEVALIA

R. Karbauskiui bene didžiausią nuostabą kelia A. Kubiliaus išvedžiojimai, esą jis yra prorusiškas, nes remia kultūrą.

„Teiginys yra, kad aš prašomas ir neprašomas remiu kultūrą. Kai neprašomas – tai jau visiškai prorusiška. Mano indėlis į Lietuvos kultūrą – ir muziejų steigimas, ir teatras, ir daugybė knygų, ir daugelis kitų dalykų. Dešimtis milijonų litų esu investavęs į Lietuvos kultūrą kaip mecenatas. Aš tą dariau ir darysiu dėl to, kad

„Pastaruoju metu iš A. Kubiliaus lūpų pasipylė kaltinimai man, neva aš esu prorusiškas, neva mano veikla yra pavojinga, kenkianti Lietuvos valstybei, už ką pagal mūsų šalies įstatymus yra baudžiama. Kaltinimas labai artimas kaltinimui Tėvynės išdavimu. Todėl šitoje situacijoje tylėti kaip politikas, kaip žmogus aš nebegaliu.“

Lietuvos valstybė, Lietuvos Tauta būtų stipresnės. A. Kubilius to nesupranta ir kultūros rėmimą vadina prorusiška veikla“, – stebėjosi R. Karbauskis.

NUO RUSIŠKŲ TRĄŠŲ TAMPI PRORUSIŠKU?

A. Kubilius prorusiškumu vadina ir tai, jog R. Karbauskio verslas Rusijoje esą yra monopolinis, kad jis importuoja rusiškas trąšas.

„Trąšas mes priversti naudoti, nes kitaip užauginti grūdus, rapsus ir pateikti rinkai pieną mes nesugebėtume. Aš neva esu prorusiškas, nes importuoju rusiškas trąšas. Visas pasaulis, visa ES taip daro, nes rusiškos trąšos pigesnės ir geros kokybės. Bet prorusiškas esu tik aš. O dėl monopolijos – Rusija pirmiausia yra Pasaulio prekybos organizacijos narė, todėl net teoriškai tai yra tiesiog neįmanoma“, – tvirtino R. Karbauskis.

Anot jo, pagal Lietuvos įstatymus A. Kubilius teisme privalės įrodyti savo teiginius. Šitoje byloje, net A. Kubiliui atsiprašius ir paneigus savo teiginius, nuo atsakomybės jis nebus atleistas.

PIRMOJE VIETOJE – LIETUVA

Jis nepalaiko kitų verslininkų nuomonės, kad Lietuva turi nuolaidžiauti Rusijai, nes kitaip kenčia Lietuvos verslininkų interesai.

„Man labai gaila, kad Lietuvoje yra verslininkų, kurie savo asmeninius interesus iškelia virš valstybės interesų, virš suvokimo, kad pavojus kyla Lietuvos valstybei. Dėl savo verslo galiu pasakyti, kad patriotizmas yra daug didesnis negu naudos ieškojimas. Taip mano dauguma verslininkų. Prisitaikyti visada galima: jei pieno nepirks Rusijoje, mes jį paruosime kitur. Pasaulis ties Rusija nesibaigia. Galbūt pelnai Rusijoje yra kažkam didesni, tačiau aš nepritariu kitaip nei aš kalbančių verslininkų pozicijai“, – sakė R. Karbauskis.

Respublika.lt

NEPAGRĮSTAS ŠMEIŽTAS

R. Karbauskis: Man teikiami kaltinimai yra tokie, kuriais galėtų būti apkaltintas bet kuris Lietuvos žmogus. Tačiau aš nepadariau nieko tokio, ko nepadare ir šimtai tūkstančių žmonių – referendume dėl atominės elektrinės ir kituose veiksmuose.

Jeigu jau yra šnekama, kad reikia „sodinti“, tokiu atveju reikia „sodinti“ pusę tautos. Bet visų nesusodins. Pagal Komentaras.lt

KRAŠTO GYNYBA IR EMIGRACIJA

R. Karbauskis: Aš manau, didesnė problema yra ne tai, kiek pinigų yra skiriama gynybai, o tas milijonas žmonių, kuris iš Lietuvos išvažiavo. Tai kur kas didesnė netektis Lietuvos saugumui, negu pinigai, kurie neskirti.

Viena, kada mes sumažiname kultūros ir kitų sričių finansavimą, sumažiname pensijas, ir tuo pačiu skiriame 250 milijonų litų kažkokiems konsultantams, kurie sugeba mus taip konsultuoti, kad beveik visi energetiniai projektai žlunga. Tokiu atveju reikėtų pasverti – o kas yra svarbiau? Aš nemanau, kad, jeigu būtų buvę daugiau pinigų skirta krašto apsaugai, saugumas būtų padidėjęs. Būtų dar didesnis emigracijos srautas.

Šiandien reikia apsispręsti, ką mes norime padaryti. Jeigu mes nedidinsime pensijų, nedidinsime atlyginimų, jeigu mes nebandysime prikviesti žmonių, kurie yra emigravę, tai krašto apsaugai galime skirti, kiek tik norime pinigų – saugumas nepadidės. Per nepriklausomybės laikotarpį nusizudė 30 tūkstančių žmonių. Tai yra toks skaičius, kurio nepalyginsi nei su Sausio 13-ąja, nei su Maidanu ir t.t. Tai yra baisus skaičius. Tačiau tam, kad tai pasikeistų, nedaroma niekas. Pagal Komentaras.lt

APIE SKUBŲ EURO ĮVEDIMĄ

R. Karbauskis: Kalbant, pvz., apie euro įvedimą, mes beveik negirdime, kas vyksta Latvijoje. Kodėl negirdime? Todėl kad beveik visos žiniasklaidos priemonės yra įsipareigojusios skleisti teigiamą informaciją apie euro įvedimą ir tam tikrus niuansus nutyli. Už tai gauna finansavimą iš valstybės biudžeto. Ir informacijos, kaip šiandien jaučiasi Latvijos gyventojai, mes negirdime. Tik tie žmonės, kurie tiesiogiai bendrauja, žino, kokia yra situacija. Ir jeigu aš pasakyčiau tai, ką aš žinau, – tai labai liūdna. Atitinkamai tas labai liūdna bus Lietuvoje lygiai po metų.

Bet, kaip jau minėjau, šiandien yra siekiama nutylėti tai, kas yra visai šalia mūsų. O situacija Latvijoje yra tokia: didėjančios kainos ir didžiulis žmonių nusivylimas. Ir tai – pavyzdys to, kas gali atsitikti, kada žiniasklaidos priemonės nepateikia informacijos. Aš suprantu – žiniasklaidos priemonės turi išgyventi ir jos į tą išgyvenimą kabinasi bet kokiu būdu. Tačiau jeigu kalbėtume apie teisingą informavimą, tai jis yra daugiau negu keistas. Daugiau negu pusė Lietuvos gyventojų yra prieš euro įvedimą, tačiau nuo žmonių slepiama informacija, kuri yra akivaizdi, ko nereikia kurti. Juk Latvija – kaimyninė valstybė. Pagal Komentaras.lt

Kodėl savivalda – amžina centrinės valdžios podukra?

Iš tikrųjų – kodėl? O juk tiek metų ir iš Seimo, ir iš Vyriausybės į visas puses sklinda politikų balsai apie „savivaldos proceso tobulinimą“. Tačiau realybėje, pasirodo, yra kone priešingai. Apie tai ir kalbamės su Jonu Jaručiu, Kupiškio rajono meru, puikiai matančiu tuos visagalio centro ir beteisės provincijos tarpusavio santykius.

P. Jonai, tai kas gi maitina jūsų gana kaimišką rajoną?

Taip – mes kaimietiškas rajonas, kaip, beje, iš esmės tokia yra ir kone visa Lietuva. Ir tuo mes labai didžiuojamės. Mus „maitina“ gyventojų pajamų mokestis, žemės mokestis, žemės nuomos mokestis, nekilnojamo turto mokestis, na dar įvairios rinkliavos. Išvardijau, atrodytų, daug. O realybėje? Visos mano išvardintos įplaukos nesudaro net pusės rajono biudžeto pajamų. Kitą trūkstantą rajono biudžeto dalį pripildo valstybės biudžeto dotacijos, subsidijos, įvairios kompensacijos, lėšos deleguotoms funkcijoms vykdyti (nors ši sfera visada nevisiškai finansuojama). Ir ką gi lemia tokia „federalinio centro“ mums, rajonams, „nuleidžiama“ biudžeto formavimo metodika? Deja, ir tai sakau, turėdamas omenyje ne tik mūsų rajoną, tokia savivaldos valdomų finansinių lėšų politika visada nepalanki mažoms savivaldybėms. Daugybę metų apie tai kalbame su centre valdžia, bet, nepriklausomai nuo to, kokia partija būtų valdžioje, visi Vilniuje lieka mūsų prašymams tarsi kurti. Mums gi, rajonų savivaldybėms, nėra jokios motyvacijos didinti savo kuklaus biudžeto pajamas, nes paskutinius kelerius metus visas pajamų augimas pagal metodiką atimamas. Nejuo Vilniui negana valstybės biudžeto įplaukų, jei sostinė nuolat „skuta“ dar ir savivaldybes?

Ir ES lėšų tikriausiai pavyko per pastaruosius metus nemažai pritraukti?

Per pastarąjį dešimtmetį, pasinaudojant ES parama, įgyvendinta ir dar dabar įgyvendinama dešimtys projektų, kurių bendra vertė yra maždaug 50 milijonų litų. Pradedant darbuotojų kompiuterinio raštingumo mokymais ir baigiant ežerų nuo uždumblėjimo išvalymu.

Štai keletas svarbesnių įgyvendintų tokių projektų vandentvarkos srityje. Ruilių, Juodpėnų, Adomynės, Palėvenėlės, Aukštupėnų gyvenviečių, Kupiškio miesto vandens ir nuotekų tinklų rekonstrukcija ir įrengimas už maždaug 15-16 milijonų litų. Paties Kupiškio valymo įrenginių rekonstrukcija – 7 milijonai litų, Kupiškio marių pakrančių ir rekreacinių teritorijų, prielaukų ir elingo statyba – apie 6 milijonai litų. Be to, sutvarkytos Subačiaus ir Skapiškio miestelių gatvės bei aikštės, atnaujinti jų apšvietimo tinklai. O kur dar atgimę kultūros namai, sporto aikštynai – tam išleista 7 milijonai litų. Išvalėme uždumblėjusius Skapiškio ir Varležerio ežerus – dar 2,5 milijono litų. Be to, rekonstruotos ir išasfaltuotos keturios Kupiškio miesto gatvės – 5 milijonai litų. dar būtina paminėti renovuotas mokyklas, vaikų darželius, rekonstruotą miesto stadioną. Ir tai dar tikrai nebaigtinis sąrašas.

Ar Jums neatrodo keista: miesteliai – gražėja, o žmonių juose – mažėja... Tad vardan ko tos visos rekonstrukcijos, jei darbingo amžiaus žmonės palieka savo gimtąsias vietas?

Deja, tačiau turiu pripažinti – nepaisant visų savivaldybės ir valstybės pastangų gerinti žmonių gyvenamąją aplinką, gyventojų skaičius Kupiškio rajone mažėja. Per paskutinius dešimt metų gyventojų skaičius rajone sumažėjo 4-5 tūkstan-

„Tokios disproporcijos visose srityse tarp sostinės ir provincijos negali tęstis amžinai, tiesa? Gal tai galėtų bent kiek pakeisti išrinktas naujas Prezidentas, kuris savo kilme būtų iš „provincijos glūdomos“? Tik tokie žmonės žino ir supranta rajonų žmonių lūkesčius, o ne tie, kurie pro limuzino langą teikiasi žvilgtelėti į vietos gyventojus.

čiais. Ir tai sąlygoja ne tik neigiami demografiniai procesai, emigracija į užsienį, ieškant gerai ar geriau apmokamo darbo, tai vyksta ir dėl centrinės valdžios politikos. Juk be išorinės emigracijos Lietuvoje akivaizdi ir vidinė migracija. Kur? Aišku, kad tik į Vilnių, na dar kažkiek ir į Klaipėdą. Tai akivaizdžiai matosi kiekvieną savaitgalį: penktadienį po pietų – milžiniški automobilių srautai iš sostinės, sekmadienį po pietų – tokios pat nenu-

„Verslui – savam ar iš užsienio – reikia duoti kažkokį „saldainį“, kad jis sutiktų čia steigti savo įmonę ar jos padalinį. Tačiau savivaldybių rankose yra tik dvi pigios „bonbonkės“ – tai žemės ir nekilnojamo turto mokesčiai, kurie, pabrėžiu, rajonuose yra tokie niekingai maži, kad verslui tokios savivaldybių siūlomos lengvatos yra visai neįdomios.

„Pastaruosius dešimtmečius centrinė valdžia iš esmės visas investicijas koncentruoja tik sostinėje, dar kažkiek Klaipėdoje (Kaunas – trečioje vietoje). Apie regionų plėtrą ir vystymą tik kalbama. Realių žingsnių, nukreipiant investicijas į rajonus ir taip kuriant darbo vietas provincijoje, aš nematau iki šiol.

trūkstantos automobilių virtinės atgalios į Vilnių. Pastaruosius dešimtmečius centrinė valdžia iš esmės visas investicijas koncentruoja tik sostinėje, dar kažkiek Klaipėdoje (Kaunas – trečioje vietoje). Apie regionų plėtrą ir vystymą tik kalbama. Realių žingsnių, nukreipiant investicijas į rajonus ir taip kuriant darbo vietas provincijoje, aš nematau iki šiol.

O rajoninė valdžia pati ar pajėgi pritraukti tokias investicijas, kurios kuria dešimtis, šimtus darbo vietų?

Verslui – savam ar iš užsienio – reikia duoti kažkokį „saldainį“, kad jis sutiktų čia steigti savo įmonę ar jos padalinį. Tačiau savivaldybių rankose yra tik dvi pigios „bonbonkės“ – tai žemės ir nekilnojamo turto mokesčiai, kurie, pabrėžiu, rajonuose yra tokie niekingai maži, kad verslui tokios savivaldybių siūlomos lengvatos yra visai neįdomios.

Žinoma, mes nesėdime sudėję rankų. Kuriame įvairias programas smulkiajam verslui skatinti, teikiame konsultacijas per savivaldybės įsteigtą Turizmo ir verslo informacijos centrą, rengiame žemės sklypų, skirtų investicijoms, detaliuosius planus. Šiuo metu Kupiškio savivaldybė yra parėngusi 24 ha, 2,09 ha, 1,5 ha, 1,4 ha, 2 ha dydžių sklypus galimoms investicijoms Kupiškio mieste ir rajone. Nuolat susitinkame su verslo atstovais, su Vyriausybės nariais.

Kaip viena iš galimų paskatų atsirasti investicijoms rajonuose galėtų būti GPM diferencijavimas: vienoks šis mokestis galėtų būti investuojantiems sostinėje ir visai kitoks – rajonuose. Tai yra pagrindinis mokestis, kuris turi tiesioginės įtakos verslo pelningumui ir sėkmei. Deja, mūsų savivaldos atstovų, pasiūlymai sostinėje ir toliau politinio elito nedomina. Niekas į mūsų poziciją, norus, lūkesčius neatsižvelgia, nes mes – „biedni giminaičiai“ iš kaimo. Nors tie „kaimiečiai“ (tai yra savivalda), pasirodo, visai puikiai tvarkosi. Teikia vietos gyventojams kokybiškas ir pigias paslaugas, neviršija skolinimosi limitų ir toliau sėkmingai susitvarko su visais jiems mestais iššūkiais.

Tačiau tokios disproporcijos visose srityse tarp sostinės ir provincijos negali tęstis amžinai, tiesa? Gal tai galėtų bent kiek pakeisti išrinktas naujas Prezidentas, kuris savo kilme būtų iš „provincijos glūdomos“? Tik tokie žmonės žino ir supranta rajonų žmonių lūkesčius, o ne tie, kurie pro limuzino langą teikiasi žvilgtelėti į vietos gyventojus.

Kalbėjosi Gintautas Balčiūnas

O kas gi dedasi su mūsų melioracija?

Keistas klausimas, gali sušukti tas ar ta, kurie apie mūsų žemės ūkį sprendžia prie maisto parduotuvių lentynų. O tie, kas tiesiogiai susiduria su mūsų žeme maitintoja, sako be jokių sentimentų – be šiuolaikinės melioracijos visas mūsų žemės ūkis neturi ateities. Apie melioraciją puikiai išmano ir Panevėžio rajono savivaldybės meras Povilas Žagunis, šiuo metu – dar ir kandidatas į Europos Parlamentą nuo Lietuvos žaliųjų ir valstiečių sąjungos. Tad žodis jums, kandidate: kas gi ten dedasi 2-3 metrai po žeme, kuri maitina ir Lietuvą, ir dar kelis milijonus žmonių svetur?

Pradėkime mūsų pokalbį nuosekliai. Taigi kokia situacija su dar sovietmečiu paklota (iš esmės) melioracijos sistema mūsų laukuose?

Lietuvos melioracijai atidaviau beveik trisdešimt savo gyvenimo metų: čia dirbau nuo 1975 iki 2004 metų. Teko dirbti visose su melioracija susijusiose srityse: melioracija, drėkinimas, hidrotechninė, kelių statyba, kultūrtechnika ir kt. Deja, bet esu priverstas konstatuoti – per pastaruosius 24 metus melioracinės sistemos Lietuvoje pamažu neišvengiamai dėvisi, jų būklė kasmet vis blogėja. O juk seniau, sovietiniais metais, tiksliau, iki 1980 metų buvo atnaujinta arba rekonstruota daugiau kaip 200 tūkst. hektarų melioracinių sistemų. Vėliau dėl lėšų trūkumo šių darbų apimtys kasmet vis mažėjo. Dabar šalyje per metus drėnažo rekonstruojama tik... iki 3 tūkst. hektarų plote. Norint, kad melioracinės sistemos veiktų efektyviai, reikia atlikti rekonstrukcijos darbus bent apie 50 tūkstančių hektarų plote. Tam reikalingos, savaime suprantama, ir atitinkamos lėšos. Vieno hektaro rekonstrukcijos kaina siekia apie 5-10 tūkst. litų. Taigi bent mūsų melioracijos „gelbėjimo“ darbams kuo skubiau reikėtų skirti apie 250 mln. litų.

Ką reikia mūsų žemės ūkiui melioracijos sistemų sunykimas?

Tai tolygu imti ir stabdyti intensyvų žemės ūkio produkcijos gamybos būdą. Kartu tai ir socialinės problemos (prarandamos darbo vietos), neigiama įtaka Lietuvos produktų eksportui, be to, patys imame vis mažiau apsirūpinti „gimtaisiais“ maisto produktais savoms reikmėms ir t. t.

Tad belieka pripažinti: nepaisant aibės sovietinės sistemos trūkumų, bent jau į melioraciją anuomet vyravo valstybinis požiūris. Buvo aiškiai akcentuojama (apie ką šiandien kalbama puse lūpų ir tarsi

„ Ir toliau neįsiklausoma į melioracijos problemas išmanančių žmonių nuomonę, vis retėja melioracijos specialistų gretos, mažėja techninės galimybės atlikti specialius darbus ir t. t. Šiuo metu būtina bent dvigubai padidinti finansavimą melioracijos sistemų priežiūrai ir rekonstravimo darbams.

nenoromis) – Lietuva, deja, yra drėgmės pertekliaus zonoje, ir tai perteklinei drėgmei pašalinti buvo skiriama pakankamai lėšų. Vien Panevėžio rajone buvo drenazu nususinta apie 130 tūkstančių hektarų pernelyg šlapių žemių.

Tai kodėl melioravimo darbai taip sunkiai juda dabar?

Todėl, kad nėra pakankamai skiriama lėšų. O lėšų nėra dėl to, kad valdžioje esantys piliečiai mato reikalą skirti daugiau lėšų, jų manymu, žymiai svarbesnėms reikmėms. Ir toliau neįsiklausoma į melioracijos problemas išmanančių žmonių nuomonę, vis retėja melioracijos specialistų gretos, mažėja techninės galimybės atlikti specialius darbus ir t. t. Šiuo metu būtina bent

„ Jeigu aš būčiau išrinktas į Europos Parlamentą, stengčiausi patekti į kaimo bei žemdirbių reikalus kuruojantį komitetą. Ir gal tuomet Lietuvos žemdirbiai pagaliau Briuselyje sulauktų savo pirmojo atstovo, kuris žinotų, kaip ir kokiomis priemonėmis ginti jų interesus.

dvigubai padidinti finansavimą melioracijos sistemų priežiūrai ir rekonstravimo darbams. Pagaliau, reikia surasti balansą tarp norų ir galimybių.

Nejau to per pastarąjį ketvirtį amžiaus nesu-prato nei kairieji, nei dešinieji?

Daugiau nei akivaizdu. Abi didžiosios partijos – socdemai bei konservatoriai – minėtą problemą prisimena tik rinkiminių kampanijų metu. Bet rinkimai vyksta kas ketveri metai. Taigi tarprinkiminiu laikotarpiu žemdirbių puoselėjami laukai su viltimi laukia vis naujų pažadų: kai pastatysime AE, kai nutiesime greitąjį geležinkelį, sutvarkysime atliekas ir t. t...

Mano galva, nesvarbu, iš kokių šaltinių būtų imti finansuoti melioravimo darbai Lietuvos lau-

kuose – ar iš valstybės biudžeto, ar ES paramos – bet bent dvigubai padidinus finansavimą, reikaliai iškart pajudėtų. Juolab, kad Lietuva dar labai ilgai išliks žemdirbystės šalis. Todėl išrinktam Prezidentui linkėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad pagrindinė gamybos priemonė – žemė gautų tai, kas jai labai svarbu – tinkamai sureguliuotą drėgmės režimą.

Jeigu aš būčiau išrinktas į Europos Parlamentą, stengčiausi patekti į kaimo bei žemdirbių reikalus kuruojantį komitetą. Ir gal tuomet Lietuvos žemdirbiai pagaliau Briuselyje sulauktų savo pirmojo atstovo, kuris žinotų, kaip ir kokiomis priemonėmis ginti jų interesus. Ir, aišku, ne tik melioracijos srityje.

Kalbėjosi Renata Šukienė

Kuo LVŽS skiriasi nuo žaliųjų–liberalų?

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos prioritetas – per artėjančius EP rinkimus atstovauti Lietuvos nacionaliniams interesams ir kritiškai vertinti Europos Sąjungos federalizacijos procesus. Pasisakome už labiau konfederacinį Europos Sąjungos integracijos kelią.

Remdamiesi tradicinės šeimos vertybėmis, pasisakome už aktyvią paramos šeimai politiką. Atsižvelgiant į tai, nematome galimybės šioje srityje bendradarbiauti su Europos žaliųjų partija.

Pastaruoju metu Europos parlamente atsirado iniciatyvos, kuriomis siekiama iš Briuselio „aukštumos“ griežtai pasmerkti bet kokias diskusijas Rytų Europoje tradicinės šeimos vertybių apsaugos klausimais. Kai kurie parlamentarai, tarp kurių yra Europos žalieji, paskatino Europos parlamentą rekomenduoti šalis pripažinti netradicines santuokas, jei jos buvo pripažintos kitose valstybėse. Toks kategoriškas tonas, imperatyviai gretinantis bet kokias diskusijas šeimos politikos tema su homofobija ir neapykantos kurstymu, nėra priimtinas. Silpnai išmanantys postkomunistinių valstybių istoriją, Europos parlamentarai tokiais iniciatyvomis daro daugiau žalos nei naudos toms grupėms, kurias norėtų apsaugoti.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga aktyviai skatina pakantumą ir toleranciją, nepitaria radikalizmui jokiais formomis. Remdamiesi tradicinės šeimos vertybėmis, pasisakome už aktyvią paramos šeimai politiką. Atsižvelgiant į tai, nematome galimybės šioje srityje bendradarbiauti su Europos žaliųjų partija.

Pokalbis apie „išskirtinį“ Vilnių ir apie tą – likusią Lietuvą

Ar jums, Lietuvos Respublikos pilietei ar piliete, nesusidaro įspūdis, kad dabartinis mūsų politinis elitas iš esmės „gyvena“ vien tik Vilniuje? Na dar šiek tiek – Briuselyje. O kaip visa likusi Lietuva – su vidutinio didumo miestais (Panevėžys ar Alytus), su rajonų centrais, su bažnytkaimiais, kaimais bei vienkiemiais? Ar visa tai dar egzistuoja galvose kai kurių mūsų tautiečių, kurie save išdidžiai tituluoja politikais? Šia itin aktualia tema kalbiname Ramūną Karbauskį, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininką, kandidatą į Europos Parlamentą.

Gerbiamas Ramūnai, ar Jums neatrodo, kad dabartinis politinis elitas, o tai, viso labo, tik keli šimtai žmonių – iš esmės koncentruojasi Vilniuje ir tik Vilniuje? O tai gana keista, turint omeny, kad mūsų šalis labai maža ir 100 ar 200 km atstumai įveikiami per 1 val. ar dvi.

Nieko nuostabaus: mūsų politinis elitas (kaip ir visų šalių valstybių politinis elitas) yra sudarytas iš partijų vadovybių ir toms partijoms priklausančių valdininkų, užimančių vadovaujančius postus valstybės tarnyboje. Kadangi visos svarbiausios valstybės institucijos susikongregavusios sostinėje, tai neturėtų stebinti tokia politinio elito koncentracija Vilniuje. Politiniam elitui priklausantys politikai, kurie į Seimą per visus pastaruosius 24 metus atėjo iš regionų, laikui bėgant, taip ir įsikūrė Vilniuje.

Dauguma iš jų kažkodėl ir „nutūpė“ sostinėje visiems laikams. Kažkaip nematau pavyzdžių, kad vienas ar kitas politikas, baigęs savo kadenciją parlamente ar Vyriausybėje, imtųsi aktyvios politinės ar visuomeninės veiklos provincijoje. Juk tai būtų puikus pavyzdys ir kartu nepaprasta paspirtis jo aplinkos žmonėms, mat, buvęs politikas „iš sostinės“ dabar vysto veiklą mūsų rajone, skatindamas ir mus visaip tobulėti.

Tačiau ne, kone visi politikai, savo ar ne savo noru palikę įstatymų leidžiamąją ar vykdomąją valdžią, „nusėda“ įvairiausiose fonduose, viešosiose įstaigose ir pan. Keista, neįmanoma visa mūsų provincija – tai politiškai absoliučiai „nurašyta“ teritorija? Aš taip nematau.

Tokia situacija dar būtų pusė bėdos, jei tas mūsų politinis elitas matytų ir provinciją. Dabar gi „ponai senatoriai“ ir kiti „elito nariai“ labiau mato Briuselį ar Vašingtoną nei Kuršėnus ar Skuodą. Iš kur toks „kurtumas“ savo krašto gilumai? Viskas matuojama tik „otkatais“? (O ką tu gausi riebesnio iš tos provincijos...)

Politinio elito požiūris į provinciją formuoja vis labiau koncentruojama valdžia centre. Tam, kad būtų pateisintas savivaldos naikinimas, bando ma teigti, jog vietos bendruomenės, savivaldoje dirbantys politikai yra nepajėgūs deramai tvarkyti savo gyvenimo. Tokia situacija veikė visišką investicijų disproporciją tarp Vilniaus ir regionų, padidino vidinę emigraciją iš regionų į Vilnių ir tik į Vilnių šalies viduje (arba emigraciją į užsienį). Tuo pačiu mūsų sostinė taip pamilę politikai sukuria dideles infrastruktūrines problemas pačioje sostinėje.

O padidintas dėmesys Briuseliui yra mūsų politinio elito bandymas visaip įsiteikti aukštesnio rango biurokratams. Beje, tokia Lietuvos valdininkų elgesio norma buvo dar išsiugdyta sovietiniais metais: nori gauti kokių nors fondų ar bet kokių materialinių resursų – važiuok nusilenkti į Maskvą su dovanomis... Reikia nepamiršti, jog Europos Sąjungos politinis elitas bando Europą paversti Europos valstijų sąjunga, kurioje neliktų nacionalinių valstybių, būtų tik nacionaliniai biurokratai, kurie tiesia pavaldumo vertikale paklusią Briuselio klerkams.

„**vadinamoms tradicinėms partijoms yra paranku, jog šalį**

palieka jauni, aktyvūs žmonės, kurie nesitaikstytų su pakaitomis valdžioje esančių socdemų ar konservatorių politika, kuri eliminuoja tautos teisę dalyvauti valstybės valdyme.

Bet juk toks atsainus mūsų politikų požiūris į krašto gilumą stačiai naikina ir valstybę, ir tautą. Juk svarbiausia – mes, maža tauta, tiesiog privalome didėti – tai pagrindinis uždavinys turi būti ir kairiesiems, ir dešiniems. Bet kaip to pasiekti, kai dėl politikų iš Vilniaus veiksmų provincija tiesiog „išsivaikščioja“?

Esu įsitikinęs, jog mūsų politiniam elitui visai priimtini tokie milžiniški emigracijos tempai. Kodėl? Dėl grynai merkantiliškų priežasčių: vadinamoms tradicinėms partijoms yra paranku, jog šalį palieka jauni, aktyvūs žmonės, kurie nesitaikstytų su pakaitomis valdžioje esančių socdemų

„**Bronis Ropė yra vienintelis kandidatas Prezidento rinkimuose, galintis save vadinti nesisteminu, regionų atstovu. Tokio prezidento Lietuva dar neturėjo ir tai paaiškina tą milžinišką politinio elito, centro, Vilniaus atotrūkį nuo regionų, nuo paprastų žmonių problemų, jų kasdienio gyvenimo.**

„**Kažkaip nematau pavyzdžių, kad vienas ar kitas politikas, baigęs savo kadenciją parlamente ar Vyriausybėje, imtųsi aktyvios politinės ar visuomeninės veiklos provincijoje. Juk tai būtų puikus pavyzdys ir kartu nepaprasta paspirtis jo aplinkos žmonėms, mat, buvęs politikas „iš sostinės“ dabar vysto veiklą mūsų rajone, skatindamas ir mus visaip tobulėti. Tačiau ne, kone visi politikai, savo ar ne savo noru palikę įstatymų leidžiamąją ar vykdomąją valdžią, „nusėda“ įvairiausiose fonduose, viešosiose įstaigose ir pan.**

ar konservatorių politika, kuri eliminuoja tautos teisę dalyvauti valstybės valdyme. Kone isteriška valdančiųjų reakcija į referendumą dėl Visagino atominės elektrinės, į 320 tūkstančių parašų naujam referendumui vaizdiškai iliustruoja, koks

yra tikrasis valdžioje esančių žmonių požiūris į tautos valią, įstatymus, Konstituciją. Tauta turi suprasti, jog visi gąsdinimai karu, masiški kaltinimai prorusiškumu, ieškojimas tariamų priešų yra sąmoningas dėmesio atitraukimas nuo svarbiausių vertybių. Pagaliau nuo to, kad šis per 24 metus susiformavęs politinis elitas iš esmės vien tik nesėkmingai valdo šalį. Tik Vilniuje susikongregavęs mūsų politinis elitas yra labai artimas stambiajam verslui, pagrindinių žiniasklaidos priemonių savininkams, tad žmonėms reikia bandyti atrinkti pelus nuo grūdų, esant informaciniam valdžios monopoliui.

Ką, Jūsų nuomone, šioje situacijoje pakeistų Prezidento iš „gilios“ provincijos išrinkimas?

Bronis Ropė yra vienintelis kandidatas Prezidento rinkimuose, galintis save vadinti nesisteminu, regionų atstovu. Tokio Prezidento Lietuva dar neturėjo ir tai paaiškina tą milžinišką politinio elito, centro, Vilniaus atotrūkį nuo regionų, nuo paprastų žmonių problemų, jų kasdienio gyvenimo. Lietuvos politinis paradoksas yra tas, kad mūsų žmonės dažniau renkasi dirbančius ir gyvenančius kažkur toliau nei tą žmogų, kuris kelis dešimtmečius dirba ir gyvena šalia jų. Tai akivaizdi klaida, nes tik tokiam Prezidentui rūpėtų kiekvieno žmogaus problemos, o ne tik politinio elito interesai. Bronis Ropė grąžintų valstybę žmonėms, nes atsigręžtų į regionus, įsiklausytų į bendruomenių, asociacijų, savivaldų balsą, į nuomonę, kurią tauta išreiškia referendumuose. Tai būtų Prezidentas, kuris nesitaikstytų su valdžios abejingumu šimtams tūkstančių paprastų, tačiau neprastų žmonių, kuris žino, kas tai yra jų problemos ir rytdienos lūkesčiai.

Kalbėjosi Gintautas Balčiūnas

Tik negyvos žuvis plaukia pasroviui

Daugybę metų esu „užkietėjęs“ nevyriausybinkas, dalyvauju įvairių NVO organizacijų veikloje, tad tokiu ir noriu išlikti. Tačiau vieną ir, manau, paskutinį kartą suteikiu galimybę žmonėms pasinaudoti ne tik aktyviaja (kaip rinkėjas) bet ir pasyviaja (kaip kandidatas) teise. Viliuos, kad savo dalyvavimu šiuose rinkimuose prisidėsiu prie NVO organizacijų stiprinimo ir plėtos, pilietinės visuomenės formavimosi, sveikos visuomenės idėjų sklaidos.

Juozas DAPŠAUSKAS,
LVŽS kandidatas į Europos Parlamentą

Manau, kad reikėtų paaiškinti, kodėl atsidūriau rinkimų į Europos Parlamentą Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) sąrašė. Niekada nebuvau jokios partijos nariu, taip pat ir dabar nesu. Kai Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga pasiūlė įsirašyti į sąrašą dalyvaujančių rinkimuose į Europos Parlamentą, pirmiausia pasakiau – NE, bet, matydamas sąrašė ir daugiau aktyvių NVO atstovų, sutikau.

Pritariu LVŽS pagrindinėms vertybėms, kurias propaguoju daug metų. Gaila, kad neretai kitos partijos, kurios net įsirašiusios į rinkimines programas gerus dalykus, realiai elgdavosi priešingai. LVŽS prioritetinės sritys: sveika gyvensena, švietimas ir kultūra, šeima, regionų plėtra. Tik jomis vadovaujantis galimas ir ekonominis šalies augimas.

Vieno pretendento į LR Prezidentus (Bronio Ropės) kritikai viešai išsakė nuomonę, kad „jis nerodo didelės iniciatyvos paimti valdžią“, todėl neverta balsuoti už jį. Gal užtenka už tuos „valdžios užsigėidusius“ balsuoti, o labiau prašykime tikrų viešojo intereso tarnų, kad jie kandidatuotų ir už juos balsuokime?

„Daug valstybinių įstaigų funkcijų žymiai rezultatyviau gali atlikti nevyriausybines organizacijas – tai rodo kitų šalių praktika.“

BE SALDŽIALIEŽUVAVIMO IR „FOTOŠOPINIŲ SNAPELIŲ“

Daugybę metų bodžiuosi „fotošopine snapelių“ rinkimine reklama, rinkiminius saldžialiežuvavimus, prostitutiniam noru įtikti net priešingų požiūrių rinkėjams. Tad tik galiu patarti, kad už tokius, išleidžiančius labai didelius pinigus šiems reklaminiams dalykams, – nebalasuokite.

Esu aktyvus, laisvas visuomenininkas, kuriam nereikia keisti kailio pavasariui ar rudeniui atėjus. Mano pažiūras galima rasti kiek panaršius internete. Mintys (ir darbai) daugybę metų dėstytos neturint jokių sąsajų su rinkimais.

Jei būčiau išrinktas EP nariu, daugiau nei pusę savo atlyginimo skirčiau NVO organizacijų projektams. Europos Parlamento atlyginimas yra nesąžiningai per didelis. Lakoniškai sakant, asmeniškai man tiek tikrai nebūtų „kur kišti“. Esu pripratęs gyventi labai ekonomiškai, taupiai, sveikai ir tokio gyvenimo būdo keisti nematau jokio reikalo. Žinau, iš kokių pasityčiojimo centų dabar NVO vykdo labai svarbius viešąjį interesą tenkinančius projektus – juos

„LVŽS prioritetinės sritys: sveika gyvensena, švietimas ir kultūra, šeima, regionų plėtra. Tik jomis vadovaujantis galimas ir ekonominis šalies augimas.“

paremčiau. O bendrai valstybė turi ženkliai didinti pinigų paskirstymą per NVO organizacijas, teikiamas rezultatyviai viešas paslaugas. Dabar daugybę darbų darau ir darysiu visuomeniniais savanoriškais pagrindais.

Jokiais būdais nepateisinama, kai Seimo nariai, teisėjai, rodydami savo galią, sau „atstato“, pasididina atlyginimus. Ir taip daro tariamai ne todėl, kad juos kankina godulys, o todėl, kad taip nurodo LR Konstitucija (ar Konstitucijos išaiškintojai). Kokių aiškintojų klausyti, pasirenka patys. Panašu, kad tokie valdžiažmogiai neturi elementarios gėdos ir socialinės atsakomybės jausmo.

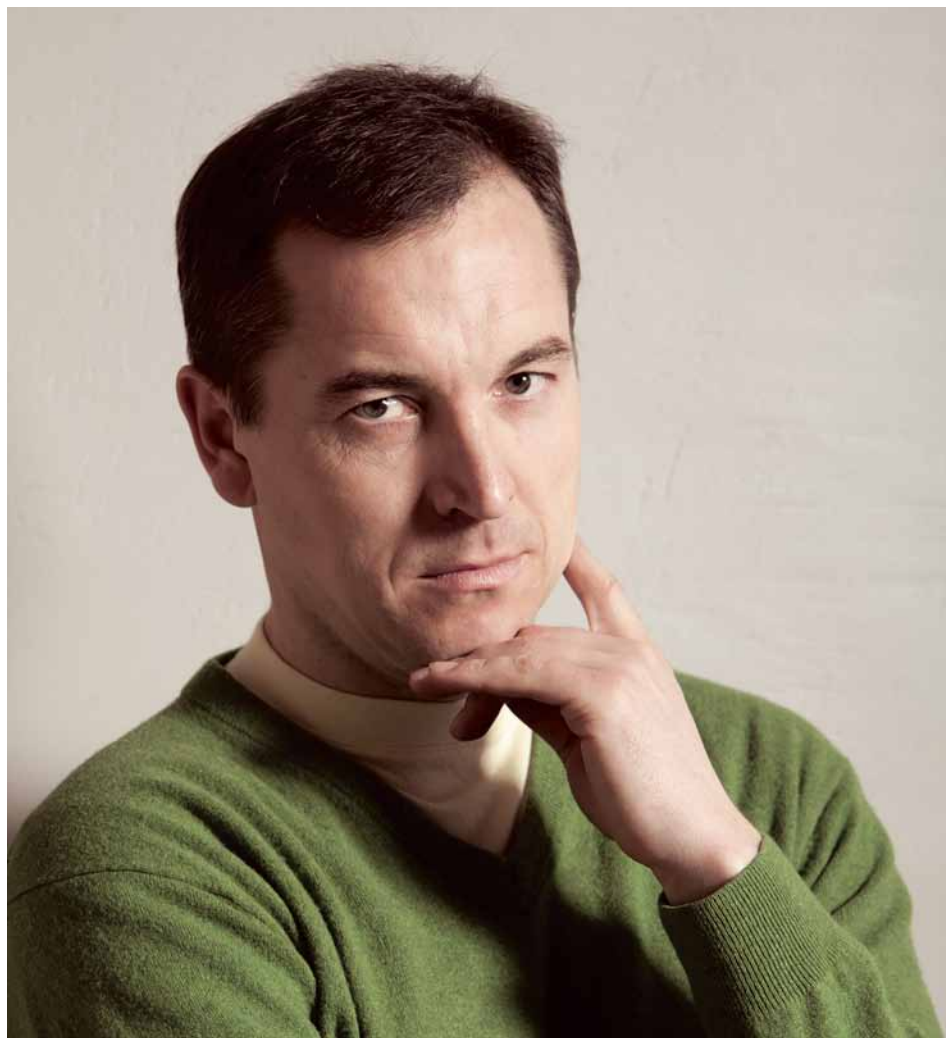
NVO SKIRTI EUROPOS PARLAMENTARO ATLYGINIMĄ

Mano nuomone, būtina mažinti biurokratinį aparatą, taip pat ir Seimo narių skaičių (ir tai joks populizmas). Priimant įstatymus įvairiais klausimais turėtų pasisakyti nepriklausomų ekspertų grupės ir jų išvados privalėtų turėti įpareigojantį pobūdį priimant sprendimus. Taip pat būtinos įpareigojančios konsultacijos su NVO sektoriumi. Daug valstybinių įstaigų funkcijų žymiai rezultatyviau gali atlikti nevyriausybines organizacijas. Tai rodo kitų šalių praktika.

Vien daugpartinė sistema dar neįtikrina demokratijos funkcionavimo, jei nėra stipraus ir nepriklausomo NVO sektoriaus. Šiandien NVO yra nepateisinamai silpnas ir sąmoningai finansiškai skurdinamas, kad nedarytų būtinos įtakos gindamas viešąjį interesą. Didžiausia problema valdžios institucijose – ne kompetencijos trūkumas, negebėjimas, bet sąmoningas tarnavimas siauroms verslo interesų grupėms, politinė korupcija – tai matau dalyvaudamas Seimo komitetuose, įstatymų priėmimo procesuose.

Sovietmečiu tėvai klausydavosi „Vatikano radijo“, „Amerikos balso“, „Laisvosios Europos radijo“ – tai šias naujienas girdėdavome ir mes, ko dauguma nežinodavo: apie tremtis, okupaciją, disidentinį judėjimą, tikinčiųjų persekiojimą. Tai formavo supratimą apie mūsų šalies ir pasaulio istoriją, o prasidėjęs Sąjūdis ir Kovo 11-oji tiesiog buvo malonus stebuklas. Gaila, kad jo tikslai pasiekti tik dalinai, nuo vienos sovietinės okupacijos pereita prie kitos – siaurų verslo grupių, kurių interesus neretai atstovauja partijos ir valdžios institucijos. Tik negyvos žuvis plaukia pasroviui.

Mano tėvai garsūs Žemaitijos liaudies muzikantai, tėtis Leonas Dapšauskas buvęs bažnyčios vargonininkas. Muzikuoti išmokino ir mus – 5 vaikus. Tikriausiai nėra nei vieno kaimo Skuodo rajone (dalinai ir aplinkiniuose), kuriame tėtis nebūtų grojęs per 60 muzikavimo metų. Su juo teko aplankyti daug atokių kaimų ir gyvenviečių pamatant ir gražiąją pusę, ir ne tik.

„Jei būčiau išrinktas EP nariu, daugiau nei pusę savo atlyginimo skirčiau NVO organizacijų projektams. Žinau, iš kokių pasityčiojimo centų dabar NVO vykdo labai svarbius viešąjį interesą tenkinančius projektus – juos paremčiau.“

ĮGYVENDINTI SĄJŪDŽIO SIEKIUS

Ekologinės pasaulėžiūros nuostatų formavimo pradžia buvo pas vienuolį, liaudies meistrą Vilių Orvidą, gyvenusį šalia Salantų. Vėliau pažiūros formavosi intensyviai skaitant analitinę literatūrą aktualiais visuomeniniais klausimais, bendraujant su įdomiais žmonėmis, rašant straipsnius. Kelerius metus gyvenau vienuolyne – apsilikęs abita ieškojau tinkamiausio gyvenimo kelio. Daug patirties pasisemta dalyvaujant Lietuvos sveikuolių sąjungos, Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos, Nacionalinės donorų asociacijos ir kitų NVO veiklose. Esu VŠĮ „Krikščioniškos žiniasklaidos tarnyba“ direktorius, interneto nuorodų vartų www.tikiu.lt redaktorius, kelių tūkstančių straipsnių autorius.

Man nepriimtinas ES demonizavimas. Tikrai nemanau, kad ES yra kažkoks ištakose sąmoningai blogas projektas, bet taip pat nesutinku, kad ES ideologijoje ir biurokratijoje viskas gerai. Anaipol, pastebima net labai pavojingų tendencijų – tradicinių šeimos vertybių naikinimas ir pan. Tačiau tai nėra ES savastis, o tam tikrų keistų ideologijų lobistinė įtaka, kuri reiškiasi ir kitose materialiai klestinčiose šalyse, ne tik Europoje.

Turime ir pavyzdžių, kai dėl tradicinių (krikščioniškų, prigimtinių, bendražmogiškų) vertybių Europos politikai kūrybingai susivienija ir apgina jas. Tam noriu paraginti visus politikus nepriklausomai nuo jų partinės priklausomybės.

Visada domino kraštotyra ir istorija – ne tik lietuviška, bet ir žemaitiška tapatybė. Svarbu tautiškumas, bet taip pat pagarba ir skirtingoms kultūroms, jų turiningai įvairovei. Apkeliavau per 30 Europos ir pasaulio šalių dalyvaudamas įvairiose konferencijose, projektuose ir susitikimuose.

Buvau 2009 m. tarptautinio Taize jaunimo susi-

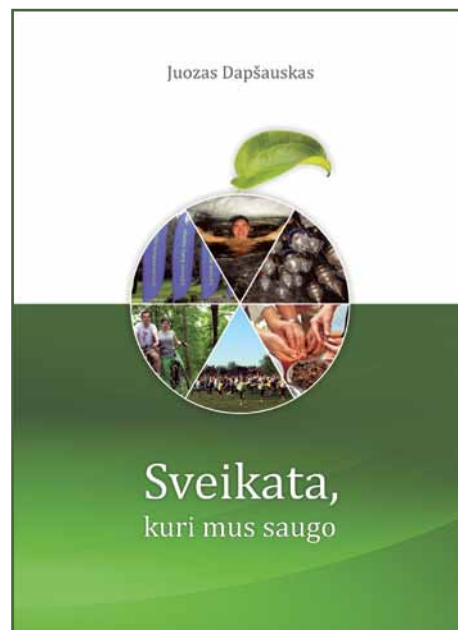
tikimo Vilniuje „Pasitikėjimo piligrimystė Vilniuje“ (kuriame dalyvavo per 7 tūkst. dalyvių), rengto Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio ir „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ proga, idėjos autorius ir iniciatorius.

Memorandumo „Dėl Lietuvos žmonių sveikatos išsaugojimo“, kurį 2012 m. pasirašė per 300 organizacijų, iniciatorius ir organizatorius.

Seimo paskelbtų 2013-ųjų – Sveikatingumo metų idėjos autorius ir iniciatorius.

Sveikatos bangos dešimtmečio sąjūdžio iniciatorius.

2014 metų pavasarį pasirodė mano knyga „Sveikata, kuri mus saugo“ apie dvasinę, psichinę, fizinę ir visuomeninę sveikatą, darną bei sveikatos politiką.

Melu pridengtas politinio elito kerštas Lietuvos žmonėms

Pranciškaus Šliužo (kairėje) inicijuotas referendumas suvienijo kaimo žmones, žemdirbius (A. Stančikas - dešinėje) ir Lietuvos patriotus - žemės gynėjus.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga aktyviai rėmė referendumą dėl Konstitucijos 9, 47 IR 147 straipsnių pakeitimo. Tų pakeitimų esmė – apriboti užsieniečiams teisę įsigyti žemės ūkio paskirties žemę Lietuvoje bei sumažinti referendumų inicijavimo normą iki 100 tūkst. parašų. Didelis darbas davė rezultatą. Buvo surinkta daugiau kaip 300 tūkst. parašų ir tautai iškovota teisė pasisakyti šiais klausimais. Tačiau Seimas nutarė, jog toks referendumas galimai prieštarautų Lietuvos sutarčiai dėl stojimo į Europos Sąjungą, tad visais būdais bando šį referendumą sužlugdyti. Negana to, kad valdantieji bei opozicijos politikai Seime nutarė netaupyti kelių milijonų litų ir referendumo datos nesutapatino su Europos Parlamento rinkimais, jie kreipėsi į Konstitucinį teismą, kad šis pasisakytų prieš tokio referendumo sušaukimą ir tauta visai nebegalėtų išreikšti savo valios šiais klausimais.

Ramūnas KARBAUSKIS,
Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkas

Visgi Seimo frakcijos suprato, jog 20 metų ignoruotas klausimas dėl apribojimų įsigyjant žemės ūkio paskirties žemę nebegali būti vilkinamas ilgiau. Seimo komitetuose, Vyriausybėje, Ministerijose skubos tvarka imti ruošti saugikliai įsigyjant žemės ūkio paskirties žemę Lietuvoje. Svarbus ir reikalingas darbas, siekiant apriboti užsieniečių ir lietuvių norą spekuliuoti žeme, virsta farsu, kurio tikslas visokiais apribojimais sunkinti Lietuvos žemdirbių ir žemės savininkų teises ir galimybes. Dar keičiau ir įdomiau, jog savo nekompetenciją ir klaidas norima pridengti teiginiais, jog tai Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos kaltė. Mūsų „kaltė“ tik ta, kad priverstume valdžią išgirsti argumentus, jog Lietuvoje užsieniečiams negali būti suteiktos galimybės įsigyti žemės ūkio paskirties žemę, kai tokių pat teisių tose šalyse neturi Lietuvos piliečiai. Vakarų Europos šalyse jau seniai galioja aibės saugiklių parduodant žemės ūkio paskirties žemę. Reikia pabrėžti, jog Europos Sąjunga pati pažeidžia svarbiausią bendrijos ekonominį principą – lygių konkurencinių sąlygų sudarymą, nes Lietuvos žemdirbiai diskriminuojami, skiriant jiems daug mažesnes išmokas už dirbamą žemę nei Europos Sąjungos vidurkis. Dabar Seimo ir Vyriausybės rengiami žemės ūkio paskirties žemės pardavimo saugikliai pirmiausiai nukreipti prieš žemdirbius ir žemės savininkus, tai tarsi kerštas Lietuvos žmonėms už aktyvią pilietinę poži-

ciją. Norime, kad Lietuvos žmonės žinotų, jog Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos siūlymai, kuriais siekiama spręsti spekuliacijos žeme problemą, bei užsieniečių teisių įsigyti žemės ūkio paskirties žemę Lietuvoje, Seimo frakcijų visiškai ignoruojami, nes Sąjunga turi vieną Seimo narę. Bet kokie teiginiai, jog žemės ūkio paskirties žemės pardavimo saugiklius kuria Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, yra melagingi. Šiuo melu siekiama griauti Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos reputaciją, kad ir ateityje Seime bei Vyriausybėje nebūtų tų, kurie nuosekliai gintų kaimo, žemdirbių, žemės savininkų interesus. Paminėtina tai, jog Lietuva neturi savo atstovo Europos Sąjungos parlamento kaimo reikalų komitete, kuris svarsto labai svarbius Lietuvai žemės ūkio ir kaimo klausimus. Kol į Europos Parlamentą nebus išrinktas Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos atstovas, tol šiame komitete neatsiras mūsų šalies atstovo.

Mūsų nuomone, visi saugikliai turi tarnauti Lietuvos žemdirbių ir žemės savininkų interesams, sudaryti lygiavertes sąlygas užsieniečiams, kokias savo šalyse jie taiko mums, bei panaikinti spekuliaciją žeme, kuri griaua Lietuvos žemės ūkio potencialą. Visi apribojimai žemės ūkio paskirties žemės pardavimui, veikiantys prieš Lietuvos žemdirbius ir žemės savininkus, yra kenkimas Lietuvos valstybės ir žmonių interesams. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga yra atvira dialogui ir visada pasiruošusi paaiškinti, kokie sprendimai yra reikalingi, o kokie žalingi ir kokios bus jų pasekmės. Tikimės, jog skleidžiamas melas pasikeis į norą girdėti žmones, kurių kompetencija žemės ūkio klausimais neabejotina.

Tegyvuoją sveikata be... lignoninių!

Dainius Kepenis, LVŽS kandidatas į Europos Parlamentą

Taip teigia, ne, veikia tvirtina sveiko gyvenimo būdo ir sveikos gyvensenos propaguotojas Dainius Kepenis. Tai dėl jo entuziazmo šalyje įkurtos sveikatingumo mokyklos ir tūkstančiai žmonių jose per pastaruosius dešimtmečius sustiprėjo ir kūnu, ir siela. Ką gi mano apie savo nuveiktus darbus ši asmenybė, dabar dar ir kandidatas į Europos Parlamentą nuo LVŽS?

Kaip gi gimė tos Jūsų su bendraminčiais inicijuotos sveikatos mokyklos?

Sveikatos mokyklų kūrimas prasidėjo 1988 metų rudenį. Tada kartu su Vilniaus entuziastų būriu sukvietai žmonės į Nemenčinę prie Balžio ežero: žmonės, judėjime, sportuokime, kitaip kvėpuokime, kitaip vertinkime savo kūną ir sveikatą. Per tuos dvidešimt penkerius metus įvairių sveikatos mokymo kursų beveik kiekviename Lietuvos rajone ir mieste surengėme per septynis šimtus. Juose dalyvavo – sunku net įsivaizduoti – per 31 tūkstantį būsimų sveikuolių, kurie išmoko nemedikamentiniu būdu įveikti savo negalias ir organizmo sutrikimus. Didžiausią indėlį į šį aruodą įnešė Palangos sveikatos mokykla, kuri jau išleido 481-ąją laidą. Čia apsilankė būsimieji sveikuoliai iš penkiolikos pasaulio šalių, net iš tokių tolimų, kaip Australija, Urugvajus, JAV.

Mūsų indėlį į Lietuvos sveikatos sistemos raidą sunku pervertinti: neseniai įteikėme SAM ministrui „čekį“, kuriame nurodyta 300 milijonų litų suma. Būtent per tris šimtus milijonų litų per pastarąjį ketvirtį amžiaus paliko lignoninių kasoms tie tūkstančiai mūsų tautiečių, kurie, išmokę gyventi sveikai, per pusę sumažino savo apsilankymų skaičių gydymo įstaigose. Ir tai įvyko be jokių SAM investicijų... O kokį fantastinį efektą būtume pasiekę, jei mus būtų palaikiusios valstybinės sveikatos struktūros??? Deja, iki šiol Lietuvoje vyrauja visuomenės medikalizacija, kuri sveikatos kūrimui, ligų profilaktikai neranda net vieno procento savo ligų apsaugos biudžeto (taip, deja, galime vadinti vis dar funkcionuojančią mūsų medicinos sistemą)...

Kokia Jūsų nuomonė apie dabartinę sveikatos apsaugos ministrą?

Dabartinis sveikatos ministras Vytenis Povilas Andriukaitis – jau penkioliktas laisvoje Lietuvoje. Atrodo, pats pažangiausias, tačiau jo aplinka, komanda vis dar ruošiasi ir žada pradėti tikros sveikatos sistemos kūrimą. Tuo tarpu jo kova keliuose frontuose su atvirais sabotuotojais pasmerkta nesėkmei, nes be radikalių pereinamųjų medikalizuoto liūno nepavyks išvalyti. Beje, man labai netikėtai buvo Prezidentės metinis pranešimas, kuriame nuskambėjo, kad Lietuvos sveikatos sistemoje sukasi net... septyni milijardai litų!

Tuo tarpu SAM skelbia, kad tik keturi... Vien tai parodo, kokio masto chaosas dedasi mūsų medicinos sistemoje. O 2013-tųjų sveikatos metų programoms nebuvo skirta net vieno lito!

O kaip Europoje skinasi kelią Jūsų ir bendraminčių propaguojama sveika gyvensena?

Taip, Europa yra didžiąja dalimi taip pat pakankamai medikalizuota ir valdoma farmacininkų, tačiau prosvaisčių Senajame kontinente jau yra. Gražų pavyzdį, sveikatinant visuomenę, rodo skandinavai. Puikūs suomių, danų pasiekti rezultatai: pasirodo, ne tik vaistai gali gydyti. Holistinės sveikatos ugdymo keliu patraukė ir olandai. Yra ir daugiau puikių pavyzdžių. Bet mūsų sveikatos valdininkai iš savo kelionių po tuos kraštus, deja, parveža tik gražius pasakojimus. Realių pereinamųjų Lietuvoje dar nesulaukiame.

Įsivaizduokime: Dainius Kepenis išrenkamas Europos Parlamento nariu. Kokie būtų Jūsų veiksmai, sveikatinant be vaistų ar lignoninių ne tik mus, bet ir europiečius apskritai?

Jei man ir kitiems LVŽS atstovams teks garbė atstovauti Lietuvos valstybei Europos Parlamente, mes jau turime konkrečių darbų sąrašą, kurį iš karto imsime įgyvendinti. Ieškome ir jau radome kitose Europos valstybėse bendraminčių, su kuriais vienybės visuomenės ekologizavimo klausimais. Ne tik švietimo apie sveikatos technologijas, bet ir atskleisdami pražūtingas GMO įsileidimo į Europą pasekmes, parodydami, kiek žalos padaro medikalizacija (trečioji mirties priežastis po širdies ligų ir vėžio jau tampa jatrogenija – dėl medikų, kurie daro nereikalingas operacijas, skiria nereikalingus vaistus ir etc., kaltės). Suvieniję Europos holistinės sveikatos šalininkų jėgas, tikiu, mes įveiksime tą baisiausią visų mūsų sveikatos išsaugojimo kliuvinį – medikalizaciją... Be abejo, yra ir daugiau rūpesčių. Neprotingai planuojamas biudžetas, nutautinta šeimos politika, valstybės suvereniteto menkinimas ir kiti klausimai, kurių sprendimui reikia ne tik patirties, išminties, bet ir asmeninių savybių – sveikatos, ištvėrmės. Mes, LVŽS komanda, tokių savybių ir žmonių turime. Esame pasiryžę darbais paremti savo žodžius. Kad mes tai galime – jau įrodėme kaudamiesi dėl švarios Lietuvos, neįsileisdami aplinką teršiančios skalūnų dujų gavybos technologijos, atominės elektrinės, taramiesi su tauta dėl euro įvedimo, žemės nepadavimo užsieniečiams, tradicinės šeimos, kalbos išsaugojimo ir kitais esminiais klausimais...

Tuo ir skiriamės nuo kitų kandidatų, nes ne tik su ištista pagalbos ranka einame, einame sakdami: sveikime uoliai ir kartu – lygiai taip pat tesveiksta visa Europa!

Kalbėjosi Gintautas Balčiūnas

Bronis Ropė: apie didžiąją politiką ir mažas šilumos kainas

Kaip kandidatas į Lietuvos Respublikos Prezidentus buvau apkaltintas melu ir šilumos ūkio politikos neišmanymu. (V. Stasiūnas: „Kodėl šilumos ūkis įkvepia politikus melui?“ / Irytas.lt 2014-04-10) Lietuvos šilumininkų asociacijos vadovas V. Stasiūnas ėmėsi kaltinimų, nes jį, o greičiau kai kuriuos įtakingus jo asociacijos narius, labai neramina, kad kandidatas į Prezidentus, puikiai žinodamas šilumos sektoriaus faktus, pradėjo juos viešai minėti ir ne taip patogiai, kaip to norėtų didelis šilumos verslas.

Bronis ROPĖ

Pirmiausiai noriu nuoširdžiai padėkoti p. V. Stasiūnui, kad jo kaltinimai išprovokavo rimtą pokalbį apie tai, kas žiemą rūpi daugumai Lietuvos šeimų. Norėčiau paklausti pono V. Stasiūno, jei aš taip blogai išmanau šilumos ūkį, kodėl Ignalina jau daugiau nei dešimtmetį yra mažiausių šildymo kainų ir žaliosios energetikos plėtros lyderė, o Vyriausybė kopijuoja būtent Ignalinos savivaldybės šilumos ūkio kompleksinės renovacijos plėtros modelį, kur savivaldos vaidmuo ne mažiau svarbus nei privačių įmonių ar bankų?

Ponas V. Stasiūnas įsiseidė, kad konstatavau ne vieną kartą ekspertų minimą faktą, jog privačiam verslui nesiseka monopolinių paslaugų rinkose. Štai paimkime balandžio mėnesio oficialią Valstybinės kainų ir energetikos komisijos šilumos kainų ataskaitą (www.regula.lt) ir atidžiai pažiūrėkime trečią grafiką. Jame matome visų 60 Lietuvos savivaldybių šilumos kainas, pelnus, kuro rūšis. Iš grafiko akivaizdu, kad šilumą mažiausiomis kainomis vartotojams tiekiančių įmonių grupėje (nuo 17 ct/kWh Utenoje iki 22 ct/kWh Kretingoje) dominuoja tos, kurios kontroliuojamos savivaldybių ir nėra išnuomos privatininkams. Jos taip pat dažniausiai kaip pagrindinį kurą naudoja biokurą, kuris yra net tris kartus pigesnis nei įvežtinis. Tuo tarpu didelės kainos įmonių grupėje (nuo 29 ct/kWh Alytaus iki 32 ct/kWh Prienų) beveik išimtinai dominuoja gamtinės dujos ir privatus sektorius. Akivaizdu, kad ilguoju laikotarpiu tokia statistika reiškia vieną – vis mažiau savivaldybių pratęs nuomos sutartis su privačiais tiekėjais ir vis daugiau pasikliaus savo jėgomis. Būtent tokią alternatyvią politiką skatinčiau būdamas Prezidentu.

Gaila, kad ponas V. Stasiūnas klaidina skaitytojus, teigdamas, kad privatus šilumininkai pirmieji ėmė atsisakinėti brangaus mazuto bei dujų ir perėjo prie biokuro. Noriu tai paneigti: pirmosios prie biokuro perėjo pačios savivaldybės (Molėtų, Biržų, Ignalinos), tiksliau, jų valdomos įmonės dar 1997-98 metais. Ukmergė tai padarė tik po to, kai savivaldybė su gyventojų pagalba laimėjo politinį ir teisminį mūšį ir išvarė privatininkus iš savo rajono šilumos ūkio – tuos pačius, kurie vis dar kankina Prienų ir Trakų gyventojus „kosminėmis“ kainomis (daugiau kaip 30 ct/kWh).

Jokiu būdu nesakau, kad biokuro naudojimas ir savivaldybės valdymas automatiškai reiškia mažą kainą. Yra ir blogų pavyzdžių savivaldybėse. Tačiau tendencija aiški. Tęsdamas atsakymą į V. Stasiūno kaltinimus, noriu paklausti, kas trukdo šilumos įmonėms kuo greičiau pereiti prie gana pigaus vietinio kuro be papildomų mokesčių mokėtojų remiamų projektų. Ar apskritai yra interesas mažinti kainą?

Tačiau net jei atsiranda biokuro katilinės, vis tiek lieka galimybė manipuliacijai. Ne paslaptis, kad kai kurios įmonės, valdydamos vieno ar kito miesto šilumos sistemas, pačios perkasi iš

savo dukterinių įmonių kurą siekdamas maksimaliai padidinti savikainą ir bandydamos „išspausti“ ir patvirtinti maksimalią kainą vartotojams per Valstybinę kainų ir energetikos komisiją. Šio proceso niekas rimtai nekontroliuoja. Tuo tarpu šilumininkai tik viešai skalambija, kad šilumos kainas reguliuoja valstybė. Tai ar reguliuoja?

Kada šilumos tiekėjai rimtai ir iš esmės ims mažinti savo gaminamos šilumos bei jos transportavimo kaštus? Juk ir nuo to labai priklauso gyventojų šilumos sąskaitos. Apie tai šilumininkai labai nenori kalbėti, tarsi tai būtų vos ne valstybinė paslaptis. Nereikia tokių paslapčių, ponai: prašau pristatyti visuomenei jūsų valdomo ūkio nusidėvėjimo laipsnį bei patiriamus šilumos nuostolius, ją gaminant ir transportuojant. Ir ant kieno pečių sugula kasmetiniai patiriami nuostoliai? Tuomet viskas bus aišku: kaip ir ko jūs siekiate.

V. Stasiūnas savo straipsnyje taip pat klaidina skaitytoją, teigdamas, jog aš nežinau, kaip reguliuojamas šilumos įmonių pelnas. Pelnas iš tiesų yra reguliuojamas, bet aš TV laidoje neminėčiau pelno, o kalbėjau apie pajamas. Visus savo tikslus šilumininkai gali pasiekti per pajamas ir išlaidas – nupirkti jiems palankių ekspertų „išvadas“, užsakyti reklamą, važinėti prabangiomis mašinomis, pamaloninti jiems gerai atitarnavusius politikus ir t.t.

Štai mano klausimas visiems Lietuvos politikams (į šilumininkus šia tema beprasmiška

Bronis Ropė pristato Ignalinos šilumos ūkio situaciją

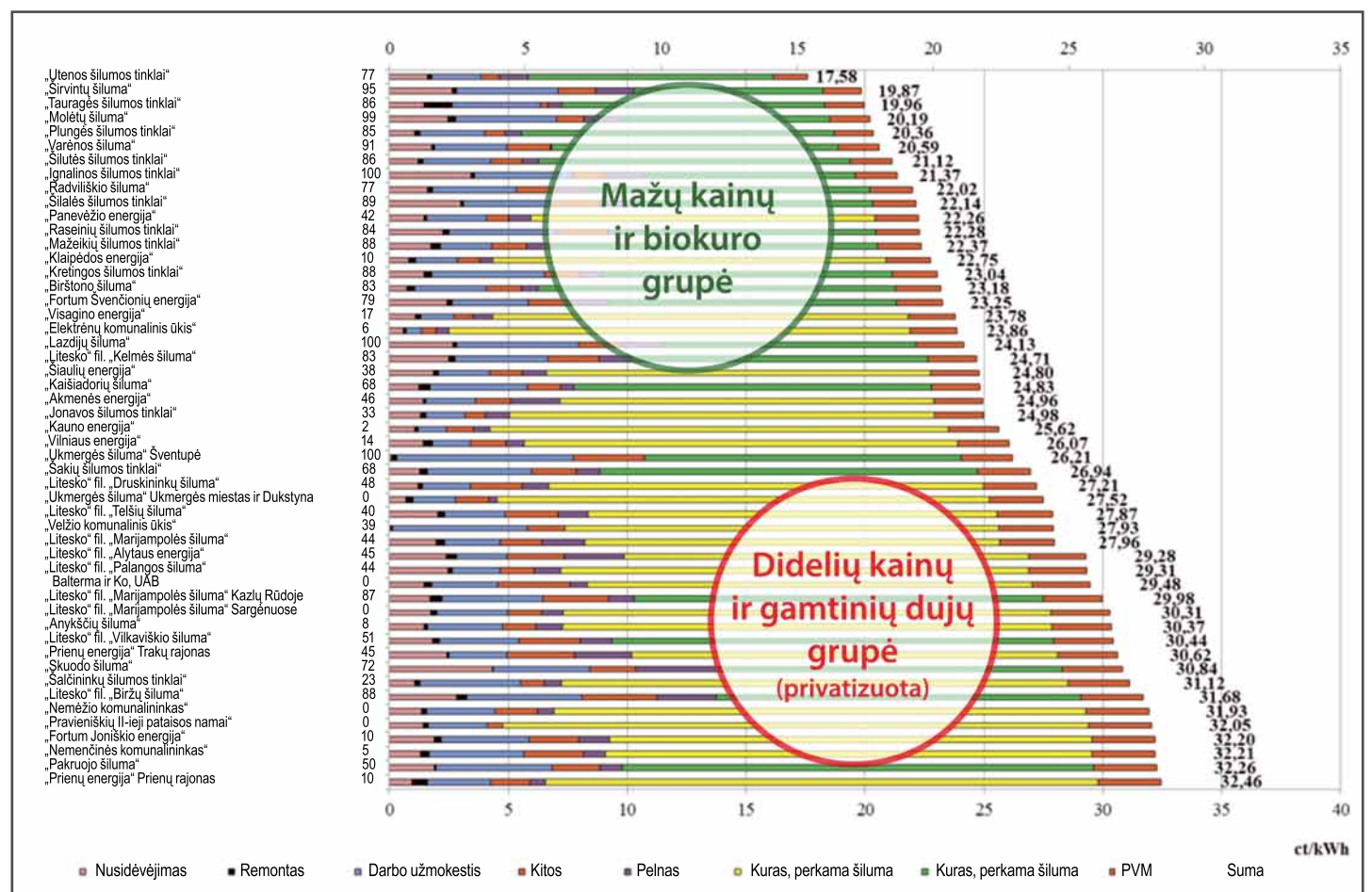
„Štai mano klausimas visiems Lietuvos politikams (į šilumininkus šia tema beprasmiška kreiptis): kiek dar ilgai nemaža dalis Lietuvos šilumos įmonių bus savotiškos „nustumtų ar pasitraukusių nuo lovio“ politikų sanatorijos?“

kreiptis): kiek dar ilgai nemaža dalis Lietuvos šilumos įmonių bus savotiškos „nustumtų ar pasitraukusių nuo lovio“ politikų sanatorijos? Etatai tokiose įmonėse išpūsti, vadovaujančių personų algos ten tokios, kokių pavydėtų net ministrai ar Seimo nariai. Tad kol taip bus, šilumos įmonės, pakludamos Kainų komisijos nustatomam mažam pelno procentui, žais su kainomis išpūsdamos kaštus ir šitai didindamos savo galutinės produkcijos kainas. Tuomet tebūnie gaunamas pelnas mažas, vartotojai

vis tiek šilumininkams apmoka su kaupu. Taigi kiek visa tai dar tęsis?

V. Stasiūnas straipsnio pabaigoje teigia, kad šildymo kainos mažės, kai tik mažės energijos vartojimas (gyventojai renovuos namus, taupyti). Norėčiau, kad šie žodžiai „nueitų į dangų“, nes aš turiu rimtą abejonę, ar nenutiks tas pats kaip su sumažėjusiu elektros vartojimu. Kokia prasme gyventojams mažinti energijos sąnaudas, jei šilumininkai vis tiek didins kainas ir šeimų sąskaita nemažės.

ŠILUMOS KAINOS 2014 M. BALANDŽIO MĖN., CT/KWH SU PVM

Kodėl žalieji yra skirtingų spalvų?

Virginija VINGRIENĖ,
LVŽS kandidatė į Europos Parlamentą

Žalieji dažnai asocijuojami tik su vienos – ekologinės problemos sprendimu. Bet jų veikla šiandien daug platesnė, yra ir skirtingų žaliųjų krypčių. Viena kryptis koncentruojasi tik ties siaurai suprastais gamtos saugos aspektais. Kiti atstovauja liberalizmui – iškelia individualizmą ir, esą visas problemas išspręšiantį, žaliąjį verslą. O tradiciniai Vakarų žalieji sieja gamtos saugą su socialiniu teisingumu, aktyviu valstybės vaidmeniu socialiniame ir gamtos sauginiame gyvenime – kas labiausiai atitinka žaliosios idėjos logiką. Esant jautriai gamtos saugai, negalima likti abejingam skriaudžiamai žmogaus problemai.

Kai kurie Lietuvos žalieji politikai, skelbdami publikacijas su asmeninėmis studijomis spaudoje bando perrašyti žaliosios ideologijos esmę, įtikindami tik viena jos idėjine kryptimi. Tai labiau primena ideologijos formavimą pagal pageidavimą, pasinaudojus visuomenės nusivylimu tiek kairės, tiek dešinės politikais. Arši politikų tarpusavio konkurencija žaliesiems svetima, tačiau svetimas ir pataikavimas visuomenės nuotakoms. Žalieji skiriasi nuo kitų politinių grupių tuo, kad vadovaujasi nuoseklia logika – ginti žmogų ir gamtą nuo laukinio kapitalizmo daromos žalos, kuomet ekonominiame augimui aukojama viskas – ir žmogus, ir gamta, ir jų tarpusavio harmonija.

Kai kurie žalieji liberalai, norintys išvengti kairumo „etiketės“, pamiršta šią bendrą logiką ir susitelkia į pavienes nereikšmingas, madingas aplinkosaugos apraiškas, nors be žmogaus ekologijos ir socialinio teisingumo neįmanoma gamtos ekologija. Tą aiškiai patvirtina Vakarų žaliųjų ideologija, paremta keturiais kertiniais ramsčiais: socialiniu teisingumu, ekologine išmintimi, paprastų piliečių demokratija ir taikiu dialogu. Šiaurės šalių žalieji šias nuostatas papildė bendruomeniškumo, decentralizacijos, pažangos, lygių galimybių, pagarbos biojvairovei ir asmeninės atsakomybės globaliame pasaulyje aspektais.

Taigi kaip alternatyva besaikiam nepasotinamam viską griaušančiam kapitalizmui iškilusi žaliųjų ideologija iš prigimties yra kairioji. Nelygi, nedarni visuomenė negali būti ekologiška.

Tai pamiršta Lietuvos žalieji liberalai, savo partiją tituluojantys vieninteliu žaliųjų vardo šeimininku, atstovaujantys „žaliųjų“ verslų interesams. Jie lieka akli pažangių Europos valstybių, Japonijos ir net JAV praktikai ir kritikuoja progresinių mokesčių idėją, esą tai būtų ekonominio augimo stabdys, nors ekonominis augimas žaliesiems yra joks savaiminis gėris, nes dažnai „augimas“ reiškia ir augančią nelygybę visuomenėje, ir sparčiau žūvančią gamtos naikinimą.

Kitaip negu teigia liberalai, šiaurės šalių modelis aiškiai įrodo, kad socialinis teisingumas, efektyvumas ir ekologinis jautrumas gali eiti ranka rankon, o štai Lietuvos pavyzdys rodo, kad laisvoji rinka ir pasyvi valstybė sukuria didžiulius atotrūkius visuomenėje bei demotyvuoja darbuotojus ir sąžiningiausių visuomenės dalį.

Todėl žaliosis verslas, pagrįstas vien paviršutiniška aplinkai draugiškumo samprata, bet nukreiptas tausojo, vartojimo mažinimo ir socialinio teisingumo link, neapsaugos mūsų nuo ekologinės katastrofos, nes jo požiūris į gamtą ir žmogų lieka vartotojiškas. Pavyzdžiui, elektromobilių plėtrą lobistai pristato kaip itin šiuolaikišką ir „žalią“ sprendimą, nes elektromobiliai netešia oro mieste. Bet juk pagrindinės problemos tai neišsprendžia, nes jiems gaminti, išlaikyti ir utilizuoti toliau naudojami riboti ir vis labiau senkantys planetos išteklių. Tikrai žalios sprendimas

būtų pažangus ir patogus viešasis transportas, bei atitinkami gyvenimo būdo pokyčiai. Lygiai tas pats ir energetikoje – vien vėjo jėgainių statybų bumai, nemažinant vartojimo ir nediegiant energijos tausojo kultūros, yra kelias į niekur.

Sočių ir pasiturinčių po Vilniaus centrą oranžiniais dviračiais važinėjančių vakariečių „žalumas“ yra sveikintinas, betgi jo neužtenka. Tai tik vienas iš šimtų pavyzdžių, kaip visko pertekęs, išteklius iš viso pasaulio susiurbęs Vakarų pasaulis nusiadažo „žaliai“, mojuoja vėliavėlėmis, skelbiasi, kad sumažino CO2 išmetimus į atmosferą, nors, iš tiesų, tas nežymus taršos sumažėjimas Vakaruose įvyko dėl katastrofiško resursų eikvojimo ir CO2 išmetimo padidėjimo trečiojo pasaulio valstybėse, iš kur pas mus atkeliauja pigios „prakaito dirbtuvėse“ pagamintos prekės.

Todėl kito kelio kaip valstybės įsikišimas sprendžiant skurdo, nelygybės, išsivystymo netolygumo klausimus per globalios rinkos ribojimus, progresinių mokesčių, didesnio valstybės reguliavimo ir planavimo saugiklius tiesiog nėra.

Lietuvoje, užuot pasimokius iš skandinavų ir kitų pažangių šalių žaliųjų, primityviai bandoma žaliąsias idėjas sieti su nemylimos didžiosios Rytų kaimynės interesais. Pamirštama, kad Rusija šiandien pirmąją pasaulyje pagal turtingumą atskirtą, jau nekalbant apie ekologiją, o godūs Vakarų turtuoliai, slėpdami turtus nuo progresinio apmokestinimo, sėkmingai randa joje saugų prieglobstį. Tuo tarpu Skandinavijos šalyse, kur vyrauja teisingo darbo ir išteklių pasidalinimo principas ir didžioji dalis gyventojų priskiriami vidurinei klasei, o turtingi atskirti mažiausia, gyvena laimingiausi europiečiai.

Žaliesiems šiandien yra svarbūs racionalūs bendražmogiški sprendimai, nuo žlugdančio individualizmo ir savanaudiškumo apsaugant gamtą ir žmogų. Pokyčius reikia pradėti nuo supratingų, kūrybiškų, kritiškai mąstančių asmenybių ugdymo. Šiandien kaip niekad reikalingos asmenybės, nebijančios būti savimi. Kaip bebūtų gaila, tokie žmonės kol kas nepageidaujami šiuolaikinio verslo, darbaviečių ir politikų tarpe. Priežastis paprasta – jomis negalima manipuliuoti. Todėl sėkmingai brukamas darvinizmo principais grįstas lipimo per kitų galvas principas, ugdant pase-nusiomis vadovėlinėmis tiesomis ir autoritetų nuomone besivadovaujančius kaukėtus piliečius. Empatija ir žmogiškumas, apskirtai, pašalinami iš gyvenimiško, o juo labiau politikos, konteksto. Klesti visuomenės skirstymas klasėmis, nuvertinant elitui nepriklausančius, bet arčiausiai gamtos gyvenančius kaimo ir paprastus miesto žmones.

Autentiškas ryšys su gamta, empatija, išmintis ir jautrumas tiek gamtai, tiek žmogui – štai kas yra daug svarbiau nei ekologinės mados vėjai. Mada taip pat nėra blogai, jei ji padeda tausoti, saugoti, gerbti, toleruoti. Blogiau, kai pasinaudojus idėjos populiarumu, siekiama užplaukti ant valdžios pakyls, tesiekiant padidinti savo verslo sėkmę ir įtaką, iš esmės nekeičiant nieko gamtos ir žmogaus ekologijos kontekste.

Maisto chemija gadina sveikatą, tačiau didina korporacijų pelnus

Kuo toliau, tuo dažniau rinkdamosi maistą mūsų akys užkliūva už vis ilgėjančio „E“ indeksų sąrašo. Dažikliai, skonio stiprikliai, konservantai, emulsikliai ir dirbtinės kvapiosios medžiagos – štai ką esame verčiami valgyti kasdien.

„Per metus pasaulyje pagaminama per 200 000 tonų mononatrio glutamato (E-621), kuris buvo pradėtas naudoti daugiau nei prieš 70 metų kaip maisto priedas, pirmiausiai, siekiant pagerinti prasciausios žuvies ir mėsos žaliavos skonį. Šiandien tai jau masiškai naudojamas priedas.“

Vitalijus BALKUS

Kaip keistai besikambėtų, tačiau dažnai tenka girdėti, kad chemija maiste naudojama vos ne mūsų pačių labui. Atseit taip maistas mažiau genda ir jis, neva, dėl to saugesnis, o skonio stiprikliai esą maistą daro tiesiog skanesniu ir nekelia mums jokio pavojaus.

O juk tai melas. Daugiausiai dėl vis didėjančio maisto priedų naudojimo laimi būtent gamintojai, ir net ne bet kokie gamintojai, o stambiausieji. Kuo ilgiau maistas gali būti saugojamas, tuo iš toliau jį galima pristatyti, tuo ilgiau laikyti sandėliuose ir parduotuvėse lentynose. O tai juk papildomas pelnas gamintojams ir prekybininkams. Anokia paslaptis, kad dažna stambi gamykla, priklausanti stambiai pasaulinei korporacijai, gali ne tik tiekti produktus kelioms valstybėms iš karto, bet, dėl savo dydžio užėmusios dominuojančią padėtį, supirkti ar sunaikinti vietos gamintojus. Ir, beje, tai irgi nebūtų įmanoma be vis didėjančio maisto chemijos naudojimo.

Tik faktai. Per metus pasaulyje pagaminama per 200 000 t mononatrio glutamato (E-621), kuris buvo pradėtas naudoti daugiau nei prieš 70 metų kaip maisto priedas, pirmiausiai, siekiant pagerinti prasciausios žuvies ir mėsos žaliavos skonį. Šiandien tai jau masiškai naudojamas priedas, kurio vartojimo pasekmės kelia vis didesnę susirūpinimą.

Dėl pelno naudojama daugelis kitų priedų. Pvz., polifosfatų (E-452, E-453) naudojimas sąlygotas jų savybe surišti vandenį ir taip, liaudiškai

kalbant, „pripumpuoti“ į mėsą, paukštieną ir jų gaminius iki 60 proc. vandens.

Dar blogiau, kuomet yra naudojami tokie pavojingi priedai, kaip pvz., saldiklis Aspartamas (E-951). Draustas JAV, o iki bendro maisto priedų reguliavimo buvęs draudžiamas daugelyje ir Vakarų Europos šalių, jis neįtikėtina sėkmingai vėl ir vėl sugrįžta į leistinių priedų „šeimą“. O paslaptis, kodėl taip įvyksta paprasta – taip pigus cukraus sintetinis pakaitalas (saldesnis net 160-200 kartų), kuris, savaime aišku, yra labai pelningas. Štai jums ir atsakymas, kodėl net ir pradėjusi tyrimą dėl šios medžiagos pavojingumo EK 2013 m. gruodį ir vėl palaimino jo naudojimą.

Šiuos ir dar daugiau skandalingų ir nerimą keliančių faktų pateikiau knygoje „Kas mus žudo?“. Tai yra pirmoji knyga, parašyta ir išleista Lietuvoje, skirta būtent maisto pramonės ir prekybos „užkulisams“, apie kuriuos eilinis vartotojas dažniausiai nežino. Be abejo, ir mano sprendimas kandidatuoti į Europos Parlamentą buvo nemaža dalimi nulemtas būtent to, kad sprendimai dėl mūsų visų saugumo maisto srityje priimami ne Lietuvoje, o Briuselyje. Ir laikas pradėti masinę maisto dechemizacijos kampaniją, sugrąžinant ant mūsų stalų saugius tradicinius produktus.

Tam reikia, beje, ne tik maisto priedų griežtesnės kontrolės, bet ir mažų ir vidutinių maisto gamintojų verslų skatinimo, tradicinių produktų populiarinimo, maisto gigantų veiklos ribojimo ir prekybos tinklų diktato mažinimo, o, jei reikia, ir tiesioginių ribojimų stambių prekybos tinklų plėtrai visos ES mastu.

Referendumas: ar Žemė yra prekė?

Birželio referendumas dėl Konstitucijos pataisų tarsi sugrąžino Lietuvą į laikus, kai vyko labai svarbios, turiningos diskusijos apie stojimo į ES naudą ir pavojus, globalizaciją ir laisvą rinką, importo įtaką vietos gamybai, žemės pardavimą, suverenitetą ir kitus stojimo sutarties aspektus. Grįžti prie fundamentalių klausimų – labai pozityvu. Pagaliau panašėjame į tikrąją Vakarų visuomenę, kurioje ginčijamasi – kur yra laisvos rinkos riba, koks turi būti valstybės vaidmuo ekonomikoje. Labai jau užsitęsė, įstojus į ES, prasidėjusi elito euforija ir svaigi laisvos rinkos „pergalės“ šventė. Jau seniai laikas prablaivėti.

Tomas TOMILINAS,
Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos
pirmininko pavaduotojas

Dar keleri metai – ir už minimumą mėnesį egzistuojančiam žmogui Europa taps keiksmazodžiu. Šimtai tūkstančių žmonių nejučia įstojimo į ES euforijos, kai dešimtmetį stebi masiškai emigruojančias artimųjų ir draugų šeimas, dėl neprotiškos konkurencijos bankrutuojantį kaimynų verslą, kai ateina privataus tiekėjo šilumos sąskaita, o nuo bado ir šalčio žiemą mieste išgelbėja tik močiutės kaime užaugintos bulvės bei dėvėtų drabužių parduotuvės. Pagal tarptautinių organizacijų tyrimus nuolatinį maisto nepriteklių Lietuvoje jaučia daugiau žmonių, nei gyvena Kaune. Išorinis dangoraižių ir turistinių gatvių spindesys Vilniuje maskuoja labiausiai emigruojančią ir besišudančią skurdą šalį.

Žurnalistas, ūkininkas Pranciškus Šliužas ir jo bendražygiai, surinkę 300 tūkst. parašų ir privertę grįžti prie esminių diskusijų, tarsi atkeršijo valdžiai už gėdingą alaus ir miltelių referendumą 2003 m.

SUKLASTOTA „EUROPA“

Narystė ES Lietuvai, be abejo, buvo ir yra svarbus civilizacinis šuolis, istorinė būtinybė ir geopolitinio saugumo pagrindas. Tačiau Lietuvos politikų protus seniai valdantis Laisvosios rinkos institutas ir panašios lobistų kontoros labai norėtų, kad viskas, kas atitinka jų kraštutines utopines idėjas, atrodytų „europietiška“. Jie beveik įtikino Lietuvą, kad taip ir yra. Visose partijose esančių „laisvarinkininkų“ pastangomis žodis „Europa“ ir net žodis „demokratija“ Lietuvoje tapo nevaržomos rinkos, privatizacijos, kraštutinio individualizmo, valstybės griovimo, o dabar ir krizės sinonimais.

Nenuostabu, kad visuomenėje kyla natūralus euroskeptiškumas. Tokios „Europos“ ir tokios „demokratijos“, kokią mums bruka šiandieninė idėjiškai suvienodėjusi lietuviška partijų ir žiniasklaidos grietinėlė, nereikia beveik niekam nei Lietuvoje, nei visame pasaulyje. Tai nieko bendro neturi su demokratijos ir Europos projektu.

Taigi iš tiesų reikalinga kritika ne tiek Europai, kiek jos suklastotam įvaizdžiui Lietuvoje. Šis įvaizdis Europos idėją vis labiau diskredituoja.

GLOBALI LAISVA RINKA – FIKCIJA

Referendumas dėl Konstitucijos pataisų – tai pirmasis bandymas po 2003 metų atgaivinti svei-

ką pilietinę diskusiją: ką laimime ir pralaimime vis labiau naikindami valstybės reguliavimą, vis daugiau galios atiduodami nepasotinamam globaliam kapitalui. Tai daroma, esą, dėl laisvosios rinkos, kuri pati viską sureguliuosianti.

Bet globali laisvoji rinka yra fikcija – ji nėra nei laisva, nei rinka. Tuo įsitikinti galima atvertus vadovėlinį laisvosios rinkos apibrėžimą. Tikrai negali laisva rinka pavadinti situacijos, kai, pvz., vienai amerikiečių kompanijai priklauso daugiau nei 70 proc. pasaulio GMO sėklų. Atsisakius reguliavimo, laisvoji rinka nesukuria – susukuria kelių ar vieno milžino dominavimas, o pralaimi dauguma.

Tą patį matome privatizuotame „laisvame“ Lietuvos šilumos ūkyje, kur laisva rinka taip ir nesuistikūrė, o valstybė abejingai stebi, kaip monopolijos sėkmingai sunkia iš žmonių pinigų.

Prekybos barjerus naikinanti rinkos globalizacija buvo pašaukta nešti laisvę ir demokratiją pasaulio šalims, bet praktikoje ėmė vis labiau atrišti rankas stambiausiems žaidėjams. Išsiskukę nuo demokratinės žmonių kontrolės, jie niokoja ir alina Žemės resursus, naikina ekosistemas, stumia nuo žemės milijonus darboje su gamta gyvenančių žemdirbių, iškerta miškus, o mums pateikia gražiai supakuotas Indijos ir Kinijos vaikų prakaitu pagamintas prekes.

KOVA DĖL LIETUVOS ŽEMĖS PRASIDĖJO JAV

Kai Lietuva stojo į ES ir domėjosi tik pačiu stojimu, šviesiausi pasaulio protai ir širdys pradėjo žūtbutinę kovą prieš tokią globalizaciją ir už tikrai laisvą rinką, laisvą nuo korporacijų diktato ir beprasmiško vartojimo prievartos. Pradžiai laiki komi kruvini protestai 1999 m. Sietle (JAV) prieš Pasaulio prekybos susitarimus, atrišančius rankas pasaulio išteklių supirkinėjimui, finansinės galios koncentracijai, vandens, naudingų iškasenų privatizacijai, darbininkų ir ūkininkų pavergimui, bioįvairovės naikinimui, gyvybės suprekinimui.

Jei nebūtų tų drąsių amerikiečių Sietle, šiandien mes jau tikriausiai nediskutuotume Europoje, ar GMO pasėliai gali būti ribojami ir šoktume pagal korporacijų dūdelę. Laimė, dalį tada numatytų susitarimų pavyko sustabdyti.

Per dešimtmetį pasaulyje susiformavo judėjimai, kurie nenori matyti pasaulio kaip vieno didelio prekybos centro, kur prekės ir paslaugos gaminamos aukščiausiais socialiniais ir ekologiniais kaštais (išnaudojant darbuotojus ir žemės resursus), o rinkai tiekiamos kuo pigiau. Politika, kuri paverčia nuosavybe ir preke vandenį, ląstelę, genus, gyvūnus, augalus, dirbamą žemę, pagaliau sulaukė rimto pasipriešinimo. Lėto maisto (*slow food*) judėjimas, kilęs Italijoje, maisto suvereniteto (*food sovereignty*) idėja, užvaldžiusi garsiausių filosofų protus, žemės demokratijos koncepcija – visa tai sulaukė milijonų žmonių palaikymo. Viso pasaulio arčiausiai gamtos gyvenančius kaimo žmones jungiančiai organizacijai „Valstiečių kelias“ (La Via Campesina), kuri gina ūkininkų teisę valdyti savo žemę, priklauso daugiau nei du šimtai milijonų šeimų. Tai viena didžiausių planetos nevyriausybinė organizacijų, metanti iššūkį žemės grobstymo (*land grabbing*) politikai, neapykantos ir konkurencijos kultūrai, pabrėžianti kooperacijos ir solidarumo galią.

I. Turulytės iliustr.

„Tiesiog juokinga stebėti, kai pasenusi ir pavojinga atominė energetika laikoma energetinės nepriklausomybės garantija, o žemės kontrolė – ne. Šiandien mūsų smulkūs ir stambūs ūkininkai didžiąja dalimi nuomojasi žemę, tuo tarpu Vakaruose dominuojanti forma – nuosavybė.“

REFERENDUMAS KAIP ARTĖJIMAS PRIE VAKARŲ VISUOMENĖS

Jei matysime mus laukiantį referendumą dėl žemės būtent tokiam kontekste – praturtinsime save ir savo šalį. Turime suvokti, kad tai nėra kelių vietinių „lunatikų“ iniciatyva, priešintis esą labai pažangiai ir visažinei valdančiajai viršūnei. Veikiau atvirkščiai – pažangiausios pasaulinės ir europinės ekologinės, demokratinės, pasaulėžiūrinės idėjos pagaliau ateina ir į mūsų namus, kad suabejotume, ar tikrai mus valdanti „nupirkarduok“ dogma yra vienintelė teisinga.

Jei užstrigsime ties klausimu, ar Europos Sąjunga nesupyks dėl to referendumo – taip ir liksime nesupratę, kas yra Europa, kas yra demokratija ir net tikroji laisva rinka. Referendume formulotė pateikia fundamentali klausimą, ar žemė (ir Žemė) yra globali prekė. Tai visos diskusijos esmė. Ir priklausomai nuo žmonių valios – Lietuvos politikos svarstyklės judės atitinkama linkme, kiek žmonių beateitų į referendumą.

Pirmasis šiame tūkstantmetyje Lietuvos žmonių pastangomis po visų pažeminimų ir niekinimų iš neoliberalaus elito vis dėlto iškovotas Tautos balsavimas įmeta Lietuvą į patį globalios politinės diskusijos sūkurį ir taip... artina mūsų šalį prie Vakarų ir toliau nuo eurazinio mąstymo „aš – viršininkas, tu – kvailys“.

LIETUVA NELIKTŲ VIENA

Jei žmonės pasisakytų prieš įsipareigojimą parduoti žemę ES rinkoje, atsistosime greta kitų Rytų Europos valstybių, kurios kelia tą patį klausimą. Rumunijoje ir Vengrijoje keičiami įstatymai, Lenkijoje rengiamas analogiškas referendumas. Tikėtina, kad lenkai referendume spręs, ar įpareigoti Vyriausybę derėtis dėl žemės politikos reformos ES mastu.

Tai normalus europietiškas procesas. Rytų Europa tampa Vakarų dalimi. Ji pribrendo savarankiškai kelti sau svarbius politinius klausimus Briuselio arenoje. Anksčiau mes to nedrįsdavome daryti, nes nesijautėme lygiaverčiai. Mūsų elitas priprato prie mūsų „nelygiaverčio“ statuso Europoje, bet jis atsiliko nuo tikrovės, kuri jau pasikeitė.

Tarptautinės teisės požiūriu mano laisvė pirkti žemę kitoje valstybėje nėra fundamentali žmogaus teisė ir todėl Europa išliks tokia pat demokratiška ir gerbianti žmogaus teises, net jei pasikeis žemės pardavimo užsieniečiams tvarkos valstybių viduje.

Be jokios abejonės, jei tautos referendume būtų priimtos iniciatyvos siūlomos Konstitucijos

pataisos, Lietuva privalėtų inicijuoti derybas dėl stojimo sutarties peržiūros. Tokios derybos yra normalus reiškinys, aiškiai numatytas pačioje Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (LT 2012 10 26 Europos Sąjungos oficialusis leidinys C 326/41). Žemės nuosavybės klausimas yra aptariamas III sutarties dalyje, todėl, keičiant šios sutarties nuostatas, taikoma supaprastinta sutarties keitimo procedūra, kuriai net nereikalingas atskiras visų Europos Sąjungos šalių narių parlamentų ratifikavimas.

UŽDRAUSTI NEGALIMA PARDUOTI – KABELIO DILEMA

Augant pasaulio gyventojų skaičiui tokiais tempais kaip dabar – tik laiko klausimas, kada labiau nuo žemės ūkio priklausomos šalys įrodys likusiam pasauliui, kad dirbamos žemės kontrolė yra bet kurios šalies, tautos išlikimo ir savarankiškumo garantija. Tiesiog juokinga stebėti, kai pasenusi ir pavojinga atominė energetika laikoma energetinės nepriklausomybės garantija, o žemės kontrolė – ne. Šiandien mūsų smulkūs ir stambūs ūkininkai didžiąja dalimi nuomojasi žemę, tuo tarpu Vakaruose dominuojanti forma – nuosavybė. Šimtais procentų išaugo globalaus investicinio kapitalo domėjimasis Rytų Europos derlinga žeme.

Ar protinga tikėti liberalių kalbomis, kad, visiškai atvėrus žemės rinką, viskas bus tiesiog gerai? Tarsi per 24 nepriklausomybės metus nebuvo pavyzdžių, kai rinka nesuveikė, o pigus importas, konkurencija ar privatizacija sugriovė vietos bendruomenės, ūkio šakos, svarbios įmonės gyvavimą?

Juk dirbama žemė – ne šiaip sau prekė ar svarbi įmonė. Lygiai taip pat kaip aukštasis mokslas, sveikata. Liberalai norėtų suprekinėti viską. Jų nepakeisi. Bet Pranciškus Šliužas ir kiti aktyvistai mums priminė, kad dirbama žemė – tai daugiau nei prekė. Ypač šiolaikiniame pasaulyje, kur kai kurios didžiulius plotus valdančios globalios korporacijos jau seniai pranoko valstybių finansinius pajėgumus. Jokia demokratiškai renkama valdžia jų nekontroliuoja, todėl jos, kontroliuodamos žemę, pradeda kontroliuoti mus, mūsų pasirinkimus, pomėgius, mūsų laiką, mūsų skonius ir nuomones.

LVŽS atstovė Seimo narė Rima Baškienė pirmoji ir kone vienintelė Seime kėlė klausimą referendumą rengti gegužės 25 dieną kartu su EP rinkimais, kad būtų sutaupyti 14 mln. Lt. Tačiau valdantieji kartu su liberalais ir konservatoriais darė viską, kad ir birželio 29 d. referendumas neįvyktų, bet staiga socdemai – persigalvojo. Ko išsigando socdemai, mažėjančių reitingų ir žmonių nuomonės?

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos kandidato Bronio Ropės LR Prezidento ir sąjungos kandidatų į Europos Parlamentą rinkimų programa

Ši programa yra universali LVŽS atstovaujančių politikų veikimo platforma 2014 m. Prezidento ir Europos Parlamento rinkimams. Lietuvos Prezidentas kaip vyriausias šalies atstovas Europos Sąjungoje yra atsakingas ne tik už Lietuvos, bet ir visos Europos likimą. Todėl Prezidento rinkimų programoje išdėstytos tiek nacionalinės, tiek ES politikos nuostatos. Kandidatų į ES Parlamentą rinkimų programa taip pat neatsiejama nuo LVŽS deklaruojamų vertybių ir principų, nes tai, už ką mes kovojame Lietuvoje, būtina skleisti visai Europai.

I. IŠGIRSTAS IR GERBIAMAS ŽMOGUS (DEMOKRATIJA IR SOCIALINIS TEISINGUMAS)

VADOVAUJANČIŲ ASMENŲ PAVYZDYS IR ATSAKOMYBĖ

Visos valstybei pavaldžios ir iš biudžeto finansuojamos įstaigos ir organizacijos turi būti sveiko ir aplinkai draugiško gyvenimo būdo pavyzdžiu. Būti na tobulinti viešojo sektoriaus ir verslo vadovų atestacijos, socialinės atsakomybės standartų sistemas.

Lietuva atsilieka ES dėl daugelio socialinių rodiklių – vaikų ligos, savižudybės, skurdas, – todėl privalome grąžinti Vyriausybei, atskirų ministerijų atsakomybę už socialinių rodiklių gerinimą. Šiandien už žodžių „optimizacija ir liberalizacija“ neretai slypi socialinių paslaugų naikinimas ir žmogaus gyvenimo standartų bloginimas – turime veikti priešinga kryptimi.

Stiprinti priemones, mažinančias šešėlinės ekonomikos plėtrą ir didinančias socialinės paramos skirstymo skaidrumą.

LIETUVOS ŽMOGUS – TIKRASIS ŠALIES ŠEIMININKAS

Valstybės Prezidentas turi gerbti ir vykdyti tautos referendumo sprendimą ir nutraukti Visagino AE projektą bei uždaryti Visagino AE valstybinę įmonę, kuri kasmet valstybei kainuoja daugiau kaip 100 mln. litų. Lietuvos energetinė nepriklausomybė turi būti grindžiama pažangiausia, pigiausia ir daugiausiai darbo vietų bei mokesčių pajamų kuriančia žaliąja energetika kartu su suskystintų dujų terminalu ir jungtimis su Vakarais.

Valstybė turi skatinti tiesioginės demokratijos apraiškas – elektroninę valdžią, tarėjų institutą teismuose, nacionalinius ir vietos patariamuosius referendumus. Turi būti palaikoma konstitucinio referendumo idėja dėl dvigubos pilietybės įteisinimo.

ŠEIMŲ, VAIKUS AUGINANČIOS MAMOS ORUMAS IR GEROVĖ – LIETUVOS ATEITIS

Negalima taikstyti su tuo, kad šilumos kainos jau daugelį metų skurdina Lietuvos šeimas. Ignalinos pavyzdžiu prasidėjusi masinė namų renovacija turi tapti skaidriausia reforma Lietuvos istorijoje ir turi realiai taupyti šeimų biudžetus. Tam reikia sutelkti visų valstybės institucijų dėmesį.

Monopolines paslaugas kontroliuoti turi tik viešasis sektorius. Pasibaigus šilumos ūkių nuomos sutartims, ūkiai turi būti grąžinti savivaldybėms. Privati nuoma nepasiteisino.

Atidėti skubotą euro įvedimo Lietuvoje projektą. Kartu su euro įvedimo klausimu svarstyti visų sumažintų pajamų (pensijų, atlyginimų, išmokų) grąžinimo ir atlyginimų didinimo planą.

Siekiant solidarumo ir socialinio teisingumo būtina didinti mokesčių progresyvumą Lietuvoje. ES politikoje turi būti skiriamas deramas dėmesys nelygybės, skurdo ir regioninės atskirties mažinimui.

Mamoms, auginančioms vaikus, socialinė padėtis – esminis valstybės rūpestis. Negalima taikstyti su

tuo, kad krizės metu labai nukentėjo vaikus auginanti šeima.

Profesinėms sąjungoms valstybė turi sudaryti sąlygas lygiavertėms deryboms su verslu dėl atlyginimų kėlimo, ypač tuose sektoriuose, kur įmonių pelningumas tai seniai leidžia, pvz., prekybos centruose.

Valstybė neturi skatinti dirbti sekmadieniais ir per svarbiausias šventes. Poilsis ir laikas šeimoje labai svarbus.

Valstybė turi didinti municipalinio būsto ir kitų paslaugų pasiūlą. Taip būtų kuriamos darbo vietos. Šeimoms, norinčioms keltis gyventi į kaimą savo žemėje, turi rasti lengvatų ir skatinimo programų.

Minimali alga negali būti žemesnė nei 60 proc. vidutinio šalies atlyginimo ir turi artėti prie ES vidurkio.

Plėsti socialinių paslaugų šeimoms skaičių Lietuvoje, gerinti jų kokybę, įtraukiant bendruomenes ir NVO. Mokyklose, universitetuose ir kolegijose įvesti Pasiruošimo tėvystei programą. Gerąją Lietuvos praktiką per Europos Parlamentą skatinti ES mastu.

II. GYVA LIETUVA - DĖMESYS VISAI ŠALIAI, NUO MAŽIAUSIO KAIMO IKI DIDŽIAUSIO MIESTO (DECENTRALIZACIJA)

Valstybės valdymo decentralizacija ir tikroji savivalda turi tapti tikroju prioritetu. Tiesioginiai merų rinkimai turi prasmę, jei savivaldybėms bus užtikrintas pakankamas finansinis, administracinis ir mokesstinis savarankiškumas. Palaikytina atskiro Sostinės įstatymo idėja, kad pagaliau būtų nutraukta priešprieša tarp Vilniaus ir visos kitos Lietuvos dėl biudžeto skirstymo, investicijų ir kt.

Stiprinti nevyriausybinių sektoriaus galimybes veikti valstybės sprendimus, teikti socialines paslaugas, įgalinti žmogų ir visuomenę. Didinti seniūnijų savarankiškumą, stiprinti bendruomenes. Didinti bendruomenių vaidmenį renkant seniūnaičius.

Verslas ir darbo vietos turi būti kuriamos ten, kur žmonės gyvena. Lietuvos regionuose yra sutvarkyti keliai, mokyklos, darželiai, nebrangūs butai, tačiau valstybės politika vis dar teikia prioritetą centralizuotoms investicijoms. Tai turi pasikeisti.

Sveiko lietuviško maisto gamintojas, kaime daroje su gamta gyvenantis ūkininkas turi stiprinti ryšius su vartotojais mieste ir jo produkcija turi būti patraukli kainos ir kokybės prasme. Kooperacija ir bendradarbiavimas yra svarbiau nei globali konkurencija. Būtina koreguoti Lietuvos ir ES viešųjų pirkimų, importo, konkurencijos politiką tam, kad vietos rinkose būtų daugiau vietos produktų.

Turime atsisakyti perdetų reikalavimų natūralaus maisto gamintojams: tvarkingas ūkininkas ir jo šeima, savo rankomis gaminantys natūralų maistą, yra didesnė vertybė nei nublizginti maisto cechai, kuriuose gaminamas chemizuotas maistas. Būtina ieškoti balanso tarp industrinės visuomenės laimėjimų ir gamtos bei mūsų tradicijų.

III. NAUJA VALSTYBĖS VIDAUS IR UŽSIENIO POLITIKOS VIZIJA - LIETUVA KAIP SVEIKIAUSIA, ŠVARIAUŠIA, ŽALIAUSIA ES ŠALIS, EUROPOS KULTŪROS CENTRAS

RADIKALŪS POKYČIAI ŠVIETIMO IR SVEIKATOS POLITIKOJE

Valstybės išlaidos kultūrai, mokslui ir švietimui turi būti ženkliai padidintos. Lietuva gali tapti Europos kultūros centru, turizmo traukos centru, jei kultūros puoselėjimas bus valstybės ateities vizijos centre.

Panaikinti krepšelių sistemą švietime, siekiant išsaugoti ir plėsti švietimo įstaigų tinklą Lietuvoje. Gražinti nemokamą aukštąjį mokslą, skatinti profesinį mokymą, didinti profesinio mokymosi prestižą. Pasirengimas praktiniam gyvenimui ir darbui Lietuvoje – švietimo sistemos prioritetas.

Negalima taikstyti, kad daugybė šeimų tapo vaistų, alkoholio, tabako pramonės ir savo žalingų įpročių įkaitais. Sveikas žmogus sutaupo valstybei ir verslui milijonus pinigų.

Šiuo metu sveikos gyvensenos skatinimui valstybė skiria apie 1 proc. sveikatos biudžeto išlaidų ir neketina jo ženkliai didinti. 10 proc. sveikatos biudžeto turi būti skiriama ligų profilaktikai ir prevencijai, kol pasieksime Vakarų standartą (apie 30 proc.)

Pasisakau už visišką alkoholinių gėrimų reklamos draudimą ir aktyvias žalingų įpročių mažinimo programas. Būtina drausti smulkiųjų kreditų reklamą.

ŽALIOJI POLITIKA

Siekti, kad Europos Parlamentas ir vadovų taryba priimtų poziciją dėl klimato ir energetikos politikos po 2020 m. Šioje pozicijoje turi būti numatyti ambicingi ir nacionaliniu lygiu privalomi tikslai dėl šiltnamio efekto sukeliančių dujų išmetimo mažinimo, atsinaujinančios energetikos skatinimo ir energijos efektyvumo didinimo.

Būtina taisyti įvairių reformų, gamybos, prekybos ir vartojimo reguliavimą taip, kad aplinkai draugiška veikla (atliekų rūšiavimas, viešasis transportas, tausojantis vartojimas ir t. t.) būtų ekonomiškai naudinga žmogui.

Siekti, kad ES galutinai atsisakytų bet kokios paramos branduoliniams projektams Europoje, išskyrus senų jėgainių uždarymą.

Lietuva turi siekti privalomo poveikio aplinkai skalūnų dujų tyrimo, žvalgybos ir gavybos projektams Europos Sąjungoje. Būtina nutraukti dabartinėmis technologijomis ir koncesijų sąlygomis grįstus gavybos konkursus Lietuvoje. Pritariame skalūnų dujų tyrimams ir bandymams, kurie privalo būti atskirti nuo gavybos ir atliekami griežtai laikantis aplinko-

saugos reikalavimų. Svarstyti valstybinės skalūnų dujų įmonės steigimo klausimą.

Lietuva turi būti paskelbta laisva nuo genetiškai modifikuotų organizmų teritorija. ES Maisto politika turi būti orientuota į griežtą GMO produktų (įskaitant gyvulinės kilmės) ženklinimą.

Inicijuoti ambicingą ES politiką dėl maisto išmetimo mažinimo. Šią politiką vykdyti saikingo vartojimo, sveiko gyvenimo būdo sklaidos priemonėmis.

TAUSOJANTIS EKONOMINIS AUGIMAS

Kartu su geriausiais Europos ekspertais ir politikais būtina ieškoti būdų, kaip užtikrinti Europos ir viso pasaulio ekonominės gerovės stabilumą, gyvenimo kokybės gerėjimą, mažinant globalų išteklių ir prekių vartojimą, gamtos taršą. Pažangiausi ekonomistai kuria planus, kaip užtikrinti gerovę be nuolatinio BVP rodiklio auginimo.

Valstybės turi grįžti prie aktyvaus vaidmens ekonomikoje dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, griežtai liberalus ekonomikos modelis nekuria tiek darbo vietų, kiek reikia norint sustabdyti masinę emigraciją. Skurdo, nelygybės, socialinės gerovės rodikliai yra stabilūs ir net blogėja. Nei ES, nei Lietuvos valstybė negali apsiriboti tik verslo sąlygų gerinimu. Kita priežastis – valstybės planavimas reikalingas, kad vis daugiau plėtros projektų atsižvelgtų į socialinius, aplinkosauginius kaštus ir poreikius.

UŽSIENIO POLITIKOS PRIORITETA

Stiprinti nacionalinės valstybės interesų apsaugą Europos Sąjungos institucijose bei praktinį subsidiarumo principo taikymą ES politikoje.

Tęsti demokratinėmis vertybėmis grįstą dialogą su Rytų kaimyninėmis valstybėmis bei stiprinti diplomatinę pastangą ginant Lietuvos ekonominius interesus.

Remti Ukrainos demokratijos siekius ir teritorinį vientisumą. Taisyti santykius su Lenkija.

Turi būti nutraukta ūkininkų diskriminacijos politika ES dėl išmokų.

Kartu su kitomis valstybėmis Lietuva turi siekti, kad būtų peržiūréta ES žemės rinkos politika: laisvo kapitalo judėjimo principas negali būti besąlygiškai taikomas žemės ūkio paskirties žemei.

Aktyviai ginti Lietuvos ir ES interesus derybose dėl laisvos prekybos sutarties su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, nemažinti mūsų aplinkosaugos, socialinių, gyvūnų gerovės standartų dėl laisvos prekybos su JAV.

Pagerinti Lietuvos žmonių ir kaimyninių valstybių piliečių žmogiškus santykius, mažinti eiles prie ambasadų ir pasienyje. Atidaryti daugiau tarptautinių pasienio punktų su Baltarusija.

Stiprinti ryšius su Latvija ir Estija, kartu siekti nebranduolinio Baltijos regiono.

Dėl gyvenimo kokybės gerinimo Lietuvos kaime

REZOLIUCIJA

Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga kartu su Vietos veiklos grupių tinklu ir su partneriu Aleksandro Stulginskio universitetu šių metų balandžio 11 dieną šaukė Kaimo parlamento I-ąją sesiją. Kaimo parlamentas (toliau – KP) drauge iš visos Lietuvos subūrė aktyvius kaimo žmones su vienu tikslu – aptarti iškilusias Lietuvos kaimo vystymosi galimybes ir rasti naujus sprendimus.

KP dalyviai, atsižvelgdami į pastarųjų metų bendras kaimo plėtros tendencijas, konstatuoja, kad centrinės valdžios pagrindinis dėmesys skiriamas išskirtinai prekybei žemės ir maisto ūkio gamybai ir šiame sektoriuje kylančioms problemoms spręsti, o pagrindiniai Lietuvos kaimo demografinės būklės, kaimo žmogaus socialinės raidos, viešosios infrastruktūros kūrimo klausimai užmiršami.

Kaimo vietovėse grėsmingai mažėja gyventojų skaičius, nesikuria nauji verslai, mažėja darbo vietų, uždaromos kaimo mokyklos, ambulatorijos, bibliotekos ir kitos viešųjų paslaugų teikimo institucijos, trūksta ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir socialinių paslaugų. Jaunimas neskatinamas dirbti ir kurti savo ateitį Lietuvos kaime.

Lietuvos kaimo parlamentas kreipiasi į vietos savivaldos, Lietuvos valstybės ir Europos Sąjungos (toliau – ES) institucijas ir ragina nedelsiant atkreipti dėmesį į šalies kaimo problemas bei imtis realių, o ne deklaratyvių priemonių, pasitelkiant bendradarbiauti aktyvius Lietuvos kaimo žmones.

Lietuvos kaimo parlamentas konstatuoja ir siūlo:

1. BENDRUOMENIŠKUMO, SAVANORYSTĖS SKATINIMAS IR KAIMO TERITORINĖS SAVIVALDOS STIPRINIMAS

Bendruomenės – tai pati aktyviausia pilietinės iniciatyvos forma. Potencialą spręsti kaimo gyventojų užimtumo, skurdo, socialinės įtraukties problemas Lietuvoje turi bendruomeninės iniciatyvos ir partnerystė, kurios Lietuvos kaimo vietovėse aktyviai plėtojamos. Lietuvoje veikia per 1,7 tūkst. kaimo bendruomeninių organizacijų. Bendruomeninės organizacijos Lietuvoje veikia pagal Asociacijų įstatymą, kuris labai apsunkina veiklą. Bendruomeninė organizacija nėra vien tik paprasta NVO.

Bendruomeniškumo, savanorystės, pilietiškumo skatinimas ir palaikymas – vienas iš svarbiausių bendruomeninės organizacijos veiklos uždavinių. Pilietiškumo ugdymo akcijos, valstybinių ir tautinių švenčių minėjimas, aktyvių bendruomenės piliečių motyvavimas turi rasti vietą kiekvienos bendruomeninės organizacijos veikloje. Jei nedalyvauji nors vienos visuomeninės organizacijos veikloje, esi prastas pilietis. Kiekvienas bendruomenės narys pirmiausiai pats turi dalyvauti savanoriškoje veikloje ir tai turi atsispindėti savanoriško darbo sutartyje, kuri turi būti sudaryta su kiekvienu savanoriu. Bendruomenės, LKBS ir Vietos veiklos grupės (toliau – VVG) turėtų organizuoti metų savanorių rinkimus.

Bendruomeninė organizacija taip pat yra pagrindinė savivaldos organizacija kaime. Susikūrus kaimo vietovėje bendruomenės organizacijai, seniūnaičio atstovavimas naikinamas, o jo funkcijas turi atlikti bendruomenės organizacijos pirmininkas. Seniūnaičiai renkami tose kaimo vietovėse, kur nėra susikūrusios bendruomenės organizacijos.

Siekiant stiprinti bendruomeniškumą, savanorystę ir kaimo teritorinę savivaldą, LR Vyriausybei ir

vietos savivaldybėms siūlome:

1. Tobulinti teisinę bazę, atitinkančią bendruomenės veiklos principus.
2. Numatyti savanorių statusą užtikrinančias valstybines mokesčių lengvatas (pvz., atleisti nuo mokesčių, išdirbus savanoriu ne mažiau kaip 500 val. per metus ir pan.).
3. Supaprastinti buhalterinę apskaitą bendruomeninėms ir kitoms savanorystės organizacijoms.
4. Suteikiant atstovavimo vietos gyventojams statusą kaimo bendruomenės organizacijai, LR Vietos savivaldos įstatyme siūlome įteisinti bendruomeninės organizacijos pirmininko pareigas, teises, atsakomybę bei bendruomeninės organizacijos kolegialaus valdymo organo sudėtį, pareigas, teises ir atsakomybę.
5. Vietos savivaldybės turėtų rasti būdų, kaip padengti būtinausias kaimo bendruomenių veiklos išlaidas iš savivaldybių biudžetų.

2. LEADER METODO ĮGYVENDINIMAS

Bendruomenės prigimtinė misija yra rūpintis savo kaimo, miestelio, miesto žmonėmis, telkti juos bei inicijuoti socialinės ir fizinės infrastruktūros kūrimą ir atnaujinimą. Pastaraisiais metais pasinaudojant ES parama pagal Leader metodą matyti sėkmingos kaimo bendruomenių veiklos rezultatai: tai atnaujinti bendruomenių namai, įrengtos poilsio zonos, sutvarkyti parkai, stadionai, restauruotos bažnyčios, įkurti bendruomenių kooperatyvai, amatų centrai ir pan. Galime konstatuoti, jog bendruomenės daugeliu atvejų ženkliai prisidėjo gausinant valstybės ir vietos savivaldybių turtą. Leader metodas buvo stiprus motyvacinis bendruomenių veiklos veiksnys, paremtas iniciatyva „iš apačios į viršų“, tačiau nerimą kelia kai kuriose kaimo vietovėse ir nacionaliniame lygmenyje stiprėjanti principo „iš viršaus į apačią“ tendencija. Didelė žala jau padaryta vien tuo, kad Lietuva atsisakė naujajame 2014-2020 m. laikotarpyje ES Komisijos siūlyto Bendruomenės iniciatyva paremto vietos plėtros modelio, kuris turėjo apjungti miesto ir kaimo bendruomenių iniciatyvas ir sustiprinti miesto ir kaimo integracinius ryšius.

Siekiant efektyviau išnaudoti Leader metodo privalumus 2014-2020 m. laikotarpiu, Vyriausybei siūlome:

1. LEADER metodo įgyvendinimas 2007-2013 metais suteikė galimybę sustiprinti kaimo bendruomeninių organizacijų narių gebėjimus įgyvendinti infrastruktūrinius ir švietimo, kultūros bei kitus socialinius projektus bei įgalino kaimo bendruomenes aktyviau telkti kaimo gyventojų pastangas ir savanorišką darbą kaimo gerovės kėlimui. Įgyvendinant Leader metodo priemones 2014-2020 metais, prioritetas turėtų būti bendruomenių vietos projektams, skirtiems etninės kultūros, vietos papročių ir tradicijų išsaugojimui, tradicinių amatų vystymui.
2. Įgyvendinant LEADER metodo principais pagrįstą Bendruomenių inicijuotą vietos plėtrą (toliau – BIVP) 2014-2020 metais, reikalinga užtikrinti subalansuotą verslo plėtros, kaimo infrastruktūros vystymo ir visuomeninių ben-

MINDAUGAS MACIULEVIČIUS: Ketverius metus atstovauju Lietuvos ūkininkų ir kaimo žmonių interesus Europos Ekonominių ir socialinių reikalų komitete, kartu su jumis organizavau visas keturias Baltijos ūkininkų protesto akcijas dėl diskriminacinių tiesioginių išmokų. Esu sukaupęs darbinę patirtį bei reikalingų kontaktų, kad galėčiau iš karto aktyviai atstovauti jūsų interesams.

Gegužės 25 dieną vyks rinkimai į Europos Parlamentą. Lietuvos delegacija jame susidės iš 11 europarlamentarų. Mums visiems ypatingai svarbu pagaliau išrinkti į Europos Parlamentą žmogų, kuris atstovautų Lietuvos agrarinį sektorį bei kaimą Europos Parlamento žemės ūkio ir kaimo plėtros komitete (COM Agri).

Nesvarbu kokiai politinei partijai priklausote, ar kurioms politinėms pažiūroms esate palankus ar nepalankus, tačiau jeigu gyvenate ir dirbate kaime - tai iš tiesų per šiuos Europos Parlamento rinkimus turite balsuoti už Lietuvos Valstiečių Žaliųjų Sąjungą, vienintelę partiją iškėlusią kandidatą į Europos parlamento žemės ūkio ir kaimo plėtros komitetą, bendram darbui kartu su asocijuotomis struktūromis, atstovauti visus Lietuvos žemdirbius bei kaimo žmones.

GUODA BUROKIENĖ: Kaimo parlamento tikslas – inicijuoti aktyvesnę kaimo problemų sprendimą, atkreipti į jas vietos, šalies, Europos Sąjungos valdžios institucijų dėmesį ir skatinti kaimo žmones imtis realių darbų. *Pagal 15min.lt*

druomenės iniciatyvų įgyvendinimą, siekiant darnaus kaimo vietovių vystymo ir, atsižvelgiant į kaimo bendruomeninių organizacijų galimybes, inicijuoti verslą ir darbo vietų kūrimą.

3. Įgyvendinant BIVP 2014-2020 m. laikotarpiu, svarbu užtikrinti paprastesnę ir greitesnę vietos projektų administravimą:

Tęsinys 19 psl. ▶

Pagal darbo grupėse išsakytas mintis ir pasiūlymus priimtoje Rezoliucijoje suformuluota pačių kaimo žmonių matoma kaimo vizija ir pasiūlymai, kaip pasiekti, kad kaimas būtų patrauklus gyvenimui ir darbui, kad jame vystytųsi smulkieji verslai, paslaugų sektorius, formuotųsi pozityvus kaimo paveikslas. Rezoliucija skirta LR Prezidentei, LR Seimui, LR Vyriausybei, kitoms valstybės institucijoms. *Pagal Ekonaujienos.lt*

◀ Pradžia 18 psl.

paraiškų vertinimą, sutarčių pasirašymą, mokėjimo prašymų vertinimą, paramos lėšų išmokėjimą ir kitus vietos projektų administravimo veiksmus.

4. Įgyvendinant vietos projektus, būtina užtikrinti būtinųjų administravimo išlaidų (transporto, ryšio, kanceliariinių prekių) finansavimą iš projekto lėšų, jei projektą administruojantys asmenys vietos projektus įgyvendina savanoriškais pagrindais.

5. Siekiant efektyviau panaudoti ES paramos lėšas kaimo infrastruktūros vystymui, būtina parengti nacionalinę daugiafunkcinių centrų steigimo ir veiklos strategiją. Kaimo bendruomenė turėtų būti pagrindinis socialinis užsakovas, teikiantis siūlymus vietos valdžiai dėl infrastruktūros vystymo konkrečioje kaimo vietovėje.

6. Įgyvendinant Leader priemonę, svarbus bendradarbiavimas tarp visų dalyvių, o ypač sveikas dialogas tarp VVG ir vietos valdžios. Būtina aiškiau sureguliuoti vietos valdžios atstovavimą ir veiklą VVG valdymo organe, nes įtakingų vietos politikų ir vietos valdžios atstovų labai aktyvus, ypatingai prieš savivaldos rinkimus, dalyvavimas iškvepia vieną pagrindinių LEADER principų „iniciatyva iš apačios“.

3. KAIMO JAUNIMO POLITIKA

Kaimo gyvybingumas ir išlikimas tiesiogiai priklauso nuo kaimuose gyvenančių, dirbančių, kuriančių šeimų jaunų žmonių. Lietuvos kaimuose ir miesteliuose drastiškai mažėja jaunų žmonių. Kasmet Lietuvos kaimiški rajonai vidutiniškai netenka iki 5 proc. jaunų žmonių. Jaunimas nemato perspektyvų likti ir kurti šeimą, auklėti vaikus tokia kaimo, kuriame nėra nei mokyklos, nei darželio, nei gyvenamojo ploto, nei darbo.

Pasiūlymai kaimo jaunimo problemų sprendimui:

1. Sudaryti galimybes jaunoms šeimoms kaimuose ir miesteliuose gauti gyvenamą plotą ar suteikti lengvatinę teisę įsigyti sklypą gyvenamo namo statybai.

2. Sudaryti sąlygas jaunimui lengvatinėmis sąlygomis (pirmus dvejus-trejus metus nemokant pelno mokesčio ir GPM) kurti mikroverslus, šeimos ūkius ir pan.

3. Keisti švietimo sistemą kaimo vietovėse, grąžinant kaimo mokykloms 7-mečių arba pradinių mokyklų statusus. Siekti, kad ugdymo įstaigos kaimo vietovėse būtų kuo arčiau vaiko gyvena-

mosios vietos. Uždarant mokyklas kaimuose ir miesteliuose, siekiat racionaliai naudoti valstybės finansinius išteklius, ilgalaikėje perspektyvoje tai neatsiperka, kadangi anksti išvežti iš kaimo į miestą mokytis vaikai nebesieja su juo savo ateities.

4. Remti jaunųjų ūkininkų ratelių steigimą ar atkūrimą bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo mokyklose.

5. Būtina numatyti bendruomenės jaunimo studijų programos tikslinį finansavimą. Bendruomenė rekomenduoja studentą (-ę), kuriam valstybė skiria tikslinį finansavimą su sąlyga, jog, baigęs studijas, studentas (-ė) grįš dirbti (tam tikram laikotarpiui) pagal įgytą specialybę bendruomenėje, VVG ir pan.

4. VERSLO KŪRIMAS IR VYSTYMAS KAIMO VIETOVĖSE

Lietuvos kaimo vietovėse plėtojama verslų situacija yra sudėtinga. Verslas daugiausia plėtojamas miestuose, kuriuose yra didesnė rinka, skiriamas didesnės dėmesys verslo infrastruktūros plėtrai, palankesnės nei kaimo vietovėse sąlygos gyventojų verslumo ugdymui, aukštesnė žmogiškųjų išteklių kvalifikacija, didesnė verslo konsultavimo paslaugų pasiūla. Dauguma kaimiškųjų teritorijų, kuriose saugojamos ir puoselėjamos istorinės, kultūrinės vertybės, yra atokios, jose vyrauja žemės ūkio veiklai nepalankios sąlygos, sudėtinga demografinė situacija, bloga infrastruktūros būklė, gyventojai nepasižymi verslumu, galioja įvairūs veiklos apribojimai, varžantys iniciatyvas plėtoti verslą.

Nors, siekiant palengvinti verslo plėtrą kaimo vietovėse, 2007–2013 m., panaudojant ES paramos lėšas, buvo taikomas finansinis instrumentas „Paskolų fondas“, tačiau finansinio instrumento ribotą veiksmingumą lėmė tai, kad jo lėšos buvo naudojamos lengvatinėms paskoloms teikti tik pagal dvi Kaimo plėtros programos I krypties priemones, skirtas ūkių konkurencingumui didinti, ir visiškai neprisidėjo prie ūkinės veiklos įvairinimo kaimo, nors būtent plėtojantieji kaimo verslus susiduria su finansavimo paslaugų trūkumu rinkoje.

Pasiūlymai LR Vyriausybei:

1. Mažinti mokesčius kaimo vietovėse veikiančioms mažoms įmonėms, atleisti nuo visų mokesčių iki 3 metų, jei verslą kuria jauni (iki 40 m.) ir prieš pensinio amžiaus kaimo gyventojai ar vietos bendruomenė, jei verslas kuriamas pačių kaimo gyventojų ir įdarbinami kaimo gyventojai.

Kaimo žmonėms vis sunkiau pasiekti būtinausias paslaugas: uždaromos pradinės mokyklos, parduotuvės, medicinos punktai, vaikų priežiūros įstaigos, paštai, geležinkelio stotys ir kitos paslaugas teikiančios įstaigos.

2. Steigiant mikroįmonę kaimo vietovėje skirti pirmą darbo vietą sukurti vienkartinę 30 000 - 40 000 Lt paramą.

3. Skiriant ES paramą, teikti pirmenybę kurtis kaimo vietovėse smulkiems kooperatyvams, socialinėms įmonėms, mikroįmonėms, teikiančioms paslaugas kaime (malkų skaldymas, krosnių, kaminų valymas ir priežiūra, augalų apsaugos ir priežiūros, duonos ir pyrago gaminių kepimo, pieno perdirbimo ir pan.).

4. Naudojantis ES paramos priemonėmis verslo kūrimui ir vystymui, lėšas pareiškėjui pervesti per 30 dienų po jo paraiškos patvirtinimo.

5. Esant finansiniams sunkumams ar investuojant į plėtrą, teikti didesnes mokesčines lengvatas jau sukurtų darbo vietų kaime išsaugojimui. Numatyti galimybę susigrąžinti dalį sumokėtų mokesčių pagal investicijų skatinimo programą.

6. Nacionalinėje teisėje nustatyti ženkliai mažesnius, realiai įgyvendinamus higienos bei maisto saugos ir tvarkymo reikalavimus mažiems ūkiams ir mikroįmonėms, gaminančioms mažais kiekiais vietos rinkai. Suteikti lankstumą pačiai VMVT nuspręsti rizikos lygį ir pritaikyti minimalius reikalavimus kiekvienam gamintojui pagal esamą situaciją.

7. Verslo pradžia visada būna sudėtingas etapas, todėl dažnai nespėjama, finansiškai neišgalima įgyvendinti ar užtikrinti visų aplinkosauginių, maisto saugos, higienos ir kitų reikalavimų laikymosi. ES teisės aktuose ir nacionalinėje teisėje būtina nustatyti verslo įsikūrimo ir vystymo per einamąjį 2 – 3 metų laikotarpį trūkumams pašalinti, nestabdant veiklos.

8. Supaprastinti ES ir nacionaliniuose teisės aktuose numatytus reikalavimus buhalterinės apskaitos, darbų saugos, savikontrolės žurnalų ir kitus, vadovaujantis principu kuo mažesnė įmonė, tuo mažesni reikalavimai.

9. Teikti pirmenybę kaimo gamintojams aprūpinant maisto produktais švietimo ir gydymo įstaigas.

10. Suteikti galimybę laisvą valstybinę žemę pirmumo teise įsigyti ar išnuomoti besikuriančioms ar vykdančioms veiklą kaimo mikroįmonėms.

Pasiūlymai Vietos savivaldai:

1. Vietos valdžia turi sudaryti lengvatines sąlygas mažų parduotuvių ar prekybos vietų, prekiaujančių vietos produktais, įsikūrimui.

2. Rajonų savivaldybių administracijų žemės ūkio skyriai turi būti įpareigoti siekti, kad 2014-2020 m. laikotarpio finansinė parama pasiektų kuo daugiau smulkių kaimo verslininkų, jaunųjų ūkininkų ar šeimoms ūkių. Teikti jiems 100 proc. subsidijuojamas ES paramos paraiškų pildymo bei administravimo paslaugas.

3. Savivaldos, konsultavimo įstaigų ar valstybinių įstaigų lygmenyje įsteigti verslo konsultantų pareigybes, kurie teiktų pirmines konsultacijas kaimo verslų steigimo klausimais, užmegztų ryšius ir tarpininkautų su visomis susijusiomis valstybinėmis institucijomis verslo steigimo, leidimų gavimo, reikalavimų atitikimo, dokumentų pildymo ir kitais klausimais.

5. SOCIALINĖS IR KITOS VIEŠOSIOS PASLAUGOS KAIME

Kaimo žmonėms vis sunkiau pasiekti būtinausias paslaugas: uždaromos pradinės mokyklos,

parduotuvės, medicinos punktai, vaikų priežiūros įstaigos, paštai, geležinkelio stotys ir kitos paslaugas teikiančios įstaigos. Beveik visos socialinių paslaugų įstaigos susitelkusios miestuose, nors dauguma pagalbos reikalaujančių asmenų gyvena kaime. Būtina skatinti bendruomenių iniciatyvą plėtoti socialinių paslaugų tinklą kaimo vietovėse. Nors daugelyje vyriausybės dokumentų pažymima socialinių paslaugų decentralizavimas, tačiau praktiškai susiduriama su įvairių teisinių aktų apribojimais, teikiant socialines paslaugas. Nėra sukurtas atitinkamas mechanizmas, kaip NVO ir vietos valdžia turėtų bendradarbiauti organizuojant socialines paslaugas kaimo vietovėse. Vietos paslaugų pritaikymas ir palaikymas yra naujas išbandymas kaimo bendruomenėms organizacijoms bei naujas postūmis kaimo plėtrai, kuriant naujas darbo vietas ir mažinant socialinę atskirtį kaimo vietovėse.

Pasiūlymai LR Vyriausybei:

1. Parengti ir įgyvendinti teisinius dokumentus, reglamentuojančius mobilių viešųjų paslaugų (sveikatos priežiūros, neformalaus švietimo, socialinių, sociokultūrinių paslaugų) teikimą kaimo gyventojams.

2. Stiprinti bendruomeninių paslaugų teikimą, skiriant prioritetą bendruomeninių paslaugų finansavimui atokiose kaimo vietovėse, ypač sprendžiant transporto paslaugų teikimą kaimo gyventojams.

3. Tobulinti Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, suteikiant prioritetinę galimybę NVO paslaugų pirkimui.

4. Skatinant bedarbių savanorystę, valstybei apmokant jų privalomą sveikatos draudimą.

5. Socialinės rizikos asmenims slaugos ir priežiūros kompensacijų 50 proc. mokėti nepinigine forma, o skirti socialinėms paslaugoms ir medikamentams.

6. Teisiškai įtvirtinti savivaldybių ir NVO socialinių paslaugų teikimo bendradarbiavimo pagrindus, numatant tikslus, būdus ir konkrečias priemones, nustatant prioritetus, finansavimo ir atskaitomybės tvarką.

Pasiūlymai Vietos savivaldai:

1. Visose viešosios politikos srityse (kultūra, jaunimas, sportas, socialinė globa, sveikatos apsauga, švietimas, užimtumas ir kt.) veikiančios NVO turi būti įtrauktos į strateginį veiklos planą kaip subjektai teikti tokias viešąsias paslaugas.

2. Turi būti sudarytos sąlygos visoms NVO dalyvauti konkursuose dėl viešųjų paslaugų teikimo. Savivaldybės turėtų įvertinti galimybes perleisti didžiąją dalį savarankiškų funkcijų ne savivaldybės valdomiems juridiniams subjektams. Laipsniškai pereiti nuo savivaldybės pavaldžių socialinių paslaugų įstaigų prie NVO teikiamų socialinių paslaugų.

3. Lietuvos savivaldybėse formuoti vieningą socialinių paslaugų finansavimo sistemą, kuri padėtų atsirasti socialinių paslaugų įvairovei bei veikti ne tik šiuose paslaugų teikimo decentralizavimą, bet ir atlikti netiesioginį poveikį – stiprinti kaimo bendruomenių organizacijų potencialą.

4. Plėsti nestacionarias bendrąsias ir specialiąsias socialinės priežiūros paslaugas kaimo vietovėse. Savivaldybės socialinės paramos skyrius turi palaikyti ir skatinti glaudesnius ryšius su NVO, jas motyvuoti, konsultuoti ir padėti rengiant socialinius projektus.

Pasiūlymai bendruomenėms:

1. Bendruomeninės organizacijos privalo įgyti naujų kompetencijų, kurių reikia teikiant socialines paslaugas.

2. Nuolat vykdyti socialinių ir kitų viešųjų paslaugų poreikio stebėseną kaimo vietovėje.

3. Svarbu sudaryti sąlygas, kad pats asmuo būtų skatinamas aktyviai ieškoti būdų padėti sau pačiam išspręsti socialines problemas. Įgalinti asmenį ar šeimą spręsti išylančias problemas. Socialinės paslaugos turi būti organizuojamos taip, kad būtų stiprinamas pačių žmonių aktyvumas ir atsakomybė už save bei savo šeimą.

Tik stiprios bendruomeninės organizacijos gali užtikrinti aktyvų kaimo gyventojų dalyvavimą šalies socialiniame, ekonominiame ir politiniame gyvenime ir pilietinės visuomenės kūrimą.

NEGALIU TAIKSTYTIS

BRONIS
ROPE

LIETUVOS VALSTIEČIŲ
IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA

su aklu pasitikėjimu „laisva rinka“.

Valdžia privalo saugoti žmones nuo bet kokio išnaudojimo ir užtikrinti, kad verslas niekada neaugintų nesąžiningų pelnų paprastų vartotojų sąskaita. Komunalinės paslaugos ir daugiabučių namų renovacija – tai sritys, kurias valstybė turi ypač kontroliuoti ir nepalikti savo bejėgių žmonių likimo valiai.

su besąlygišku nuolaidžiavimu Briuseliui.

Lietuvos valdžia privalo išlaikyti „stuburą“ ir turėti savo nuomonę – o ne aklaai tenkinti Briuselio užgaidas. Jei ES sveikina genetiškai modifikuotų produktų industriją, nereiškia, kad ir mes turime išsižadėti sveiko proto ir nustoti siekti, kad Lietuva būtų pripažinta laisva nuo genetiškai modifikuotų organizmų teritorija ir liktų „žalia“.

su beviltiška kultūros ir švietimo padėtimi.

Kultūros, mokslo ir švietimo sistemas privalome reformuoti taip, kad klekvienas talentingas ir kuriantis žmogus ne tik norėtų likti čia, Lietuvoje, bet ir turėtų ambicijų puoselėti kultūrinės tautos tradicijas. Nes valstybė be jų – šalis be veido ir be ateities.

su savivaldos menkinimu.

Miestų ir rajonų problemas privalome leisti spręsti tiems, kas jas geriausiai išmano. Tik užtikrinę savarankišką ir finansiškai stiprią savivaldą, darželiuose vėl turėsime vietų, o miestuose ir miesteliuose nebeliks neapšviestų gatvių.

kaip nesiskaityta su tautos valla, išsakyta referendume.

Valdžia privalo dirbti pirmiausia Lietuvos žmonėms, o ne užsienio investuotojams ar Briuseliui. Pažangiausia, pigiausia, daugiausiai darbo vietų kurianti žalią energetiką – tiesiausias kelias į tikrąją energetinę mūsų nepriklausomybę.

su abejingumu Lietuvos žemei.

Privalome priversti valdžią išgirsti tai, ko nori Lietuvos žmonės, ir imtis visų veiksmų, kad mūsų žemė būtų išsaugota ir neišparduota. Tik todėl, kad žemės pardavimo klausimui neliko abejingi tūkstančiai paprastų žmonių, šiandien valdžia jau svarsto žemės pardavimo saugiklių įstatymą. Valdžia privalo sudaryti sąlygas Lietuvos ūkininkams konkuruoti su užsienio ūkiais, iš kurių šiandien importuojama produkcija ne tik pigesnė, bet dažnai ir prastesnė.

su žmones skurdinančiomis šildymo kainomis.

Valdžia privalo užtikrinti, kad daugiabučių namų renovacija visoje Lietuvoje vyktų sąžiningai ir skaidriai bei realiai taupytų šeimų pinigus – kuo jau šiandien gali džiaugtis Ignalinos žmonės.

su skubotu euro įvedimu.

Valdžia privalo atsižvelgti į kaimynų patirtį, kuri rodo, kad euro kaina visada mokama paprastų žmonių sąskaita. Jei atsisakyti lito vis dėlto būtume priversti jau dabar, valdžia sumažintas pensijas, atlyginimus ar išmokas turėtų kompensuoti.

su nepavydėtina vaikus auginančių šeimų padėtimi.

Valdžia privalo užtikrinti, kad laiminga mama būtų pagrindinis valstybės prioritetas. Jau šiandien turime didinti ne tik minimalų atlyginimą, bet ir kitokią finansinę, socialinę paramą šeimoms, auginančioms Lietuvos ateitį.

Jeigu galvoji taip pat, rinkimuose savo balsą patikėk man – Broniui Ropei.

Susisiekite su mumis:

Lietuvos valstiečių
ir žaliųjų sąjunga

Pamėnkalnio g. 26, LT-01114, Vilnius

Tel. 8-5 2120821, 8-606-85573

El. paštas:

Info@rope2014.lt
info@lvzs.lt

2014 m. gegužės 25 d.

RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ
RINKIMŲ BIULETENIS

PAŽYMĖKITE TIK VIENĄ SĄRAŠĄ, UŽ KURĮ BALSUOJATE

ŽYMĖJIMO PAVYZDYS

**9 Lietuvos valstiečių ir
žaliųjų sąjunga**

1.Ramūnas Karbauskis 2.Bronis Ropė 3.Mindaugas Maciulevičius
4.Dainius Kėpenis 5.Andriejus Stancikas 6.Jonas Jarutis 7.Viktoras
Pranckietis 8.Povilas Zagunis 9.Virginija Vingrienė 10.Jonas Vilionis
11.Sigita Kriaučiūnienė 12.Tomas Tomilinas 13.Vaidotas Butkevičius
14.Juozas Dapšauskas 15.Antanas Baura 16.Andrejus Gaidamavičius
17.Raimonda Sutkaitienė 18.Kestutis Mažeika 19.Rūta Cepienė
20. Andrius Kasparavičius 21.Arminas Mockevičius 22.Vitalijus Balkus

PIRMUMO BALSAI

Į šiuos langelius aiškiai įrašykite penkių
kandidatų numerius iš to sąrašo, už kurį
balsavote. Kandidatų pavardžių nerašykite.

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------